

Direktor Gregor Klančnik

Povezovanje železarn SR Slovenije

9. avgusta je bil v železarni Jesenice pripravljalni sestanek, na katerem naj bi se zasnovale osnove za doseganje večje integracijske povezave treh železarn SR Slovenije.

V odsotnosti direktorja železarne Štore, ki je bil v tem času na dopustu, sta na sestanku sodelovala direktor železarne Jesenic inž. Hafner in direktor naše železarne, iz železarne Jesenice pa so sodelovali še tehnični direktor Homovec, direktor analitsko planskega sektorja inž. Arzenšek, vodja prodajne službe Erjavšek ter vodja študijske grupe inž. Pohar.

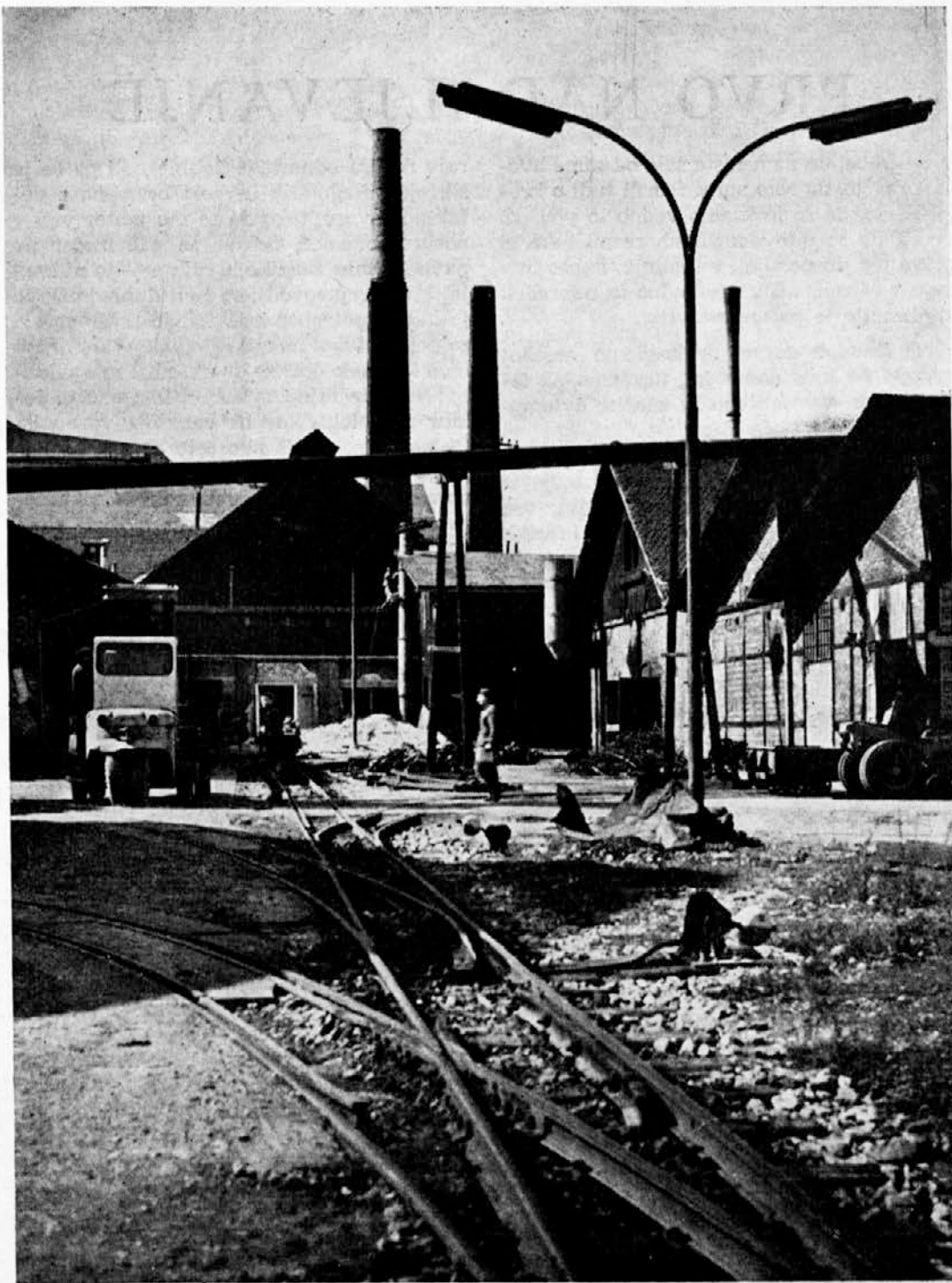
Namen sestanka je bil: ugotovitev združevalnih elementov in izdelava predloga, ki naj bi se obravnaval na sestanku predstavnikov vseh treh železarn.

Na sestanku je bilo ugotovljeno, da integracijske povezave povsod v svetu, zlasti pa tam, kjer ekonomika igra sproščeno vlogo, vse bolj postajajo pogoj obvladanja tržišča ter doseganja konkurenčnosti ob zagotovitvi razširjene reprodukcije proizvodno poslovnih zmogljivosti. Kljub takemu gibanju v industrijsko razvitih državah in spoznanju, da je v koncentraciji možno doseči gospodarnejšo delitev dela, večje raziskovalne rezultate, boljše kvaliteto in nižje proizvodne stroške ter relativno manjše zaloge, pri nas integracijski posegi še niso zaživel. Glavni vzroki ležijo v tem, ker delovne skupnosti težko prijemljivo in nazorno spoznajo svoje koristi v grupnih povezavah ali drugih integracijskih posegih. Težko je tudi istočasno razvijati ekonomsko obračunske enote znotraj podjetja ob istočasnem združevanju ekonomsko zaključenih poslovnih enot z drugimi samostojnimi podjetji. Kljub težavam je bilo na sestanku ugotovljeno, da povezava, dosežena prek združenja jugoslovanskih železarn, ni zadostna, da so železarne SR Slovenije medsebojno preveč razdvojene in da bi bilo v interesu gospodarnosti

vseh treh podjetij povečati medsebojno navezanost. Za doseganje večje integracijske povezave bi se morali posluževati privlačnih poti, ki bi v celoti obdržale popolno

samostojnost vseh treh podjetij, evidentni pa bi bili tudi večji gospodarski rezultati. Večja uskladitev proizvodnega programa, prodaja na domačem tržišču, zlasti pa izvoz so dejavnosti, ki bi v večji koordinaciji morale povečati poslovni uspeh v vseh treh podjetjih. Večja medsebojna povezanost raziskovalne dejavnosti bi ob ena-

(Nadaljevanje na 3. strani)

IZ VSEBINE

Prvo nadaljevanje — Zasedanja delavskega sveta — Samoupravljanje v novih pogojih — Sklepi upravnega odbora — Odprodaja stanovanj — Kako bo s praktikanti v prihodnje — Kaj je GATT — Lepa in koristna ekskurzija — Kolektivno nezgodno zavarovanje — Drugo leto na dopust v ČSSR — Več športne sreče, Vida

Analiza osebnih dohodkov za AVGUST 1966

EKON. ENOTA	Povpr. število zaposl.	Število opravlj. ur	Od tega nadur	Izplačani OD	OD po enotah in ceniku del	Dodatek za stalnost	Redni in izredni dopusti in ostalo	OD po uspehu OE	Povpr. osebni doh.	
									avgust 1965	avgust 1964
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Topilnica	253	40.236	64	238.907,90	165.552,14	9.984,26	34.984,31	28.387,19	774,31	944,30
Livarna	466	81.781	1.127	421.920,78	284.659,80	17.683,93	68.087,77	51.489,28	708,98	905,41
Valjarna	292	50.979	129	262.896,26	185.059,26	9.453,38	34.231,48	34.152,14	705,73	900,33
Kovačnica	225	38.033	47	206.167,21	138.637,27	8.456,04	32.422,89	26.651,01	763,44	916,30
Term. obdel.	65	11.376	—	58.869,85	40.507,14	1.996,29	8.622,19	7.744,23	736,70	905,69
Meh. obdel.	578	98.806	1.134	499.991,94	331.237,04	19.200,49	84.087,73	65.466,68	700,08	860,87
Vzmetarna	81	14.523	136	69.738,57	50.064,73	2.710,03	9.097,85	7.865,96	711,24	860,97
Jeklovlek	43	7.184	—	32.250,53	21.203,17	954,39	6.048,71	4.044,26	580,47	750,01
Energ. obrati	108	16.341	—	93.398,47	59.215,22	2.960,27	19.059,98	12.163,00	716,09	864,80
Stroj. rem.	185	32.041	198	167.975,49	111.868,24	5.983,61	35.007,57	15.116,07	740,36	907,98
Elektro rem.	105	18.370	115	94.928,68	62.442,40	3.080,45	16.215,05	13.190,78	703,94	904,08
Gradb. rem.	67	11.264	118	54.669,76	37.460,11	2.339,33	8.243,13	6.627,19	639,63	815,97
Promet	107	19.221	610	94.214,28	66.229,40	3.797,18	11.722,41	12.465,29	677,04	880,51
OTKR	212	34.807	84	187.609,56	117.326,16	7.352,12	42.946,14	19.985,14	716,16	884,95
Uprava	370	61.925	383	325.621,27	203.056,55	13.502,25	72.318,90	36.743,57	696,78	880,06
SKUPNO	3.157	536.887	4.145	2.809.160,55	1.874.518,63	109.454,02	483.096,11	342.091,79	713,32	889,82

PRVO NADALJEVANJE

Ni treba, da nam raste salo od same hvale; prav je, da smo spregovorili tudi o kraji. Vemo, da se je kradlo vedno in povsod, vemo, da so tatovom včasih rezali roke in glave ter jih pošiljali na galeje; danes pridejo v časopis ali v zgodovino in napredek civilizacije je pač neustavljiv.

Na Ravnah najbrž ne krademo več kot drugod po naši domovini, krademo pa temeljito, in vse: antene in značke avtomobilov izpred hiš (če je nuja velika, kar cel avto), čevlje in srajce iz trgovine, jedilni pribor iz restavracije, knjige in revije iz knjižnic, gradbeni material Gradisu, vse ostalo, kar nam je treba, pa v fabriki. Ukrasti pa znamo tudi ugled, poštenje in dobro ime in niti častitljivi Holmes ali Maigret ne bi prelisičila naše prefinjenosti pri tej kraji. Ljudje se pač specializiramo: eni buljijo pol življenja v knjige, da postanejo metalurgi ali strojniki, drugi v potu svojega obraza nabirajo izkušnje, da postanejo specialisti, tretji pa so brez vsega strokovnjaki — specialisti za specialitete. Taki dobro vedo, da ni vseh grehov v katekizmu in da ni razlike med paragrafom in švicarskim sirom — saj imata oba luknje!

Med nami najbrž ni strokovnjaka, ki bi zbral in opredelil vse, kar ukrademo v železarni, upoštevajoč naglavne in male grehe kraje in vse tisto, kar ljudje sploh ne smatrajo za krajo, temveč za demokracijo. Ko bi kradli samo transistorje in ostalo dragoceno drobnarijo, bi nam ostala nekraja dala toliko denarja, da bi lahko kupili za nagrado vsem sodelavcem transistorje takoj, ne pa da jih dobimo šele za 25-letni trud.

Kdo verjame, da je kraja, če spustiš mrzel ingot med valje, da »zajamrata« ogrodje in motor? Tudi če se valji polomijo, (saj vemo, da so zanič) to ni kraja. Z žerjavom se ne da krasti, posebno ne z našimi, ki so zanič. Če se žerjavovodja napije (da mo-

rajo reveža odnesti iz kabine), ali pa če je slučajno flegmatik in vozi bremena z defektno zavoro, tako da se mu motor vrti v nasprotno smer, dokler se pač motor ne navoliča take muzike in crkne — to ni kraja. Med žerjavovodji so tudi duhoviteži: če je kateri potreben počitka, je treba ročico za pogon dviga nekajkrat sunkovito obrniti levo in desno, kar se da narediti zelo udobno; prihodnjih nekaj minut ima pavzo, dokler mu električar ne zamenja varovalke. Če pa hoče, da ga kdo celo uro ne bo nadlegoval (vsak ima svoje organizacijske opravke), mu je še potreben izvijač, s katerim se brez težav da odviti najbolj skrit kontakt. Žerjavi so pač zanič, kar tudi ni čudno, če imajo njihovi motorji komaj 40% izkoristek.

Peči res še ni nihče ukradel, kvečjemu kakšen kuhar. S pečjo krasti pa se da na veliko, čeprav naše peči niso čisto zanič. Kaže pa, da bo tem porednejem le počasi odklenkalo: zdaj jim postavljamo semafore, teleprinterje in hupe, da jim bomo lahko skozi za petami — pravi Interpol — za nekatere pa bo tudi to premalo. Kaj pomenijo lučke, zvonce in hupe, saj so kljub vsemu zmožni skuhati pečni transformator ali uničiti električno stikalo (ki ni zanič, ker je za devize). Vsa avtomatika pa je res zanič in prihodnjič bomo naročili tako, da bo spustila komu na glavo najprej primerno težko nakovalo, nato pa še vedro mrzle vode. V naši železarni mora biti vse »trotelziher« — torej naj bo.

Življenje zahteva od nas, da delamo danes boljše in več kot včeraj. K temu nam pomorejo novi stroji, ki so bolj komplicirani in bolj zahtevni kot včerajšnji. Pa pride tako dobromerno kupljena naprava v železarno, delavcu pokažemo, kako se obrnejo ročice in na katere tipke je treba pritisniti in zadeva je opravljena. S tarifno politiko je tako in tako stimuliran, da mu več ni treba pripovedovati, poleg tega ga varujejo lučke, hupe in varovalke, da ga

ne more kaj polomiti. Delavec pa gleda stroj — neznanca izpod čela in poskuša narediti vse, da bo celemu svetu dokazal, da je stroj zanič in da je bil prejšnji daleč boljši. Vse otroške bolezni stroja postanejo naenkrat smrtno nevarne in nemalokrat se zgodi, da tako vpeljan stroj ali idejo postavimo na mrtvi tir. Tu pa se že začenja posebna kategorija kraje, ki se deli v zlonamerno krajo in v krajo iz nevednosti. Ali je človek za strojem kriv, da nima pojma, kaj se dogaja v stroju, ali pa je kriv tisti, ki mu je tak stroj dal v upravljanje? Napravo kupiti je pač enostavno (če imaš denar), da je poleg stroja treba kupiti še njegov načrt in morebitne rezervne dele, to se dostikrat pozabi. Da pa je k stroju treba privzgojiti človeka, ki ga bo vsaj tako spoznal, kot mora ženin poznati anatomijo neveste, to pač pozabljamo. Dogaja se, da čez devet mesecev (ali še prej) kličemo bolničarje iz remontov na pomoč. Ponavadi »zbrihta« ljudi šele drugi ali tretji porod: ljudje se pač učimo na napakah; kraje pa pri tem ni nobene.

Zdaj, ko smo večletno bitko z dobavitelji lahke proge skoraj dobojevali (upajmo, da to ne bo Pirova zmaga), nas čaka le še, da to valjarniško nevesto nekoliko ukrotimo. Naučiti jo bo treba, da bo ubogala. Upajmo, da ne bo preveč mrhasta, čeprav ima kup očetov z vseh koncev sveta. Do zdaj smo storili zanjo, kar smo mogli, najbrž pa še zdaleč ne vsega, kar si bo scartlanka namislila. Tudi v livarni na hitro in po tiho postavljamo čudno centrifugo in peskomet; ali bomo dobili zanj kje primerne pilote, ki se bodo znašli v vseh teh tipkah in ročicah? Kot vidimo, bo kmalu polno »ohceti« po železarni. Poizkusimo torej ljudi najprej naučiti delati s stroji, šol za krajo pa menda ne bomo več ustanavljali.

Naš Fužinar ni samo papir za dvajset dinarjev, prebere ga mnogo ljudi. Naj bi še kdo napisal drugo nadaljevanje in pokazal ljudem, da ne krademo drugim, ampak samo sebi.

Inž. Janez Bratina

Povezovanje železarn SR Slovenije

(Nadaljevanje s 1. strani)

kem številu samostojnih raziskovalcev morala dati tudi večje rezultate pri osvajanju in izpopolnjevanju tehnologije proizvodnje. Na sestanku pa smo pri tem ugotovili, da bi z dosego integracijskih posegov ne smeli težiti k osnovanju ločenih birojev ali organov, temveč da bi morali večje povezovanje posameznih strokovnih služb doseči z osnovanjem teamskih teles, v katerih bi bili predstavniki vseh treh železarn. Ti teami bi se morali periodično sestajati zaradi koordinacije in razdelitve dela, ki ga bodo obravnavali. Povezovanje in koordiniranje dela naj bi zajelo več področij.

Prodaja

Ugotovljeno je, da je program proizvodnje vseh treh železarn v glavnem specializiran, obstajajo pa stične točke na področju valjanega in hladno obdelanega jekla in s tem tudi na področju surovega jekla. Večja koordinacija proizvodnje in prodaje bi se v interesu vseh treh železarn zlasti sedaj, ko vse bolj stopajo v ospredje zahteve gospodarske reforme, morala doseči. Osnova naj bi se team, v katerem bi sodelovali vodje prodajnih služb železarn Jesenice, Ravne in Štore. Ta team naj bi se sestajal vsaj enkrat mesečno, po potrebi — zlasti v času zaključevanja — pa tudi večkrat. S pomočjo dela tega teama bi morala biti dosežena večja enotnost nastopa pri prodaji ter večje medsebojno oskrbovanje z nedovršeno proizvodnjo. Da bi ta team lažje delal, je potrebno prvo doseči večjo uskladitev proizvodnega programa.

Team vodij prodajnih služb bi moral zajeti tudi prodajo na inozemska tržišča. Doseči bi morali večjo enotnost nastopa, konkretno za ZDA pa popoln enoten nastop. Izvoz je gotovo področje, ki zahteva velike investicijske naložbe, visoke prodajne stroške, zato je povezava tu najbolj nujna.

Raziskovalna dejavnost

Vse tri železarne imajo svoje raziskovalne službe, ki pa med seboj niso povezane, zato se dela duplirajo, rezultati pa medsebojno ne dajejo na razpolago, niti se medsebojno primerjajo. Večja medsebojna povezava raziskovalne dejavnosti bi morala privedi do plodnejše delitve dela ter uspešnejšega poseganja na področje tehnologije proizvodnje. Team vodij raziskovalnih služb železarn Jesenice, Ravne in Štore naj bi uvedel koordinacijo raziskovalne dejavnosti, s tem da bi se periodično sestajal. Na prvem sestanku naj bi se obravnaval in koordiniral program raziskovalne dejavnosti leta 1967. Pri uskladitvi programa bi morali težiti k boljši delitvi dela, ne bi pa se smeli izogibati tudi možnosti, da bi na istem projektu na posameznih področjih sodelovali vsi trije raziskovalni oddelki. Skupne raziskovalne naloge ne glede na to, kdo bi jih reševal, bi se morale financirati z razdelitvijo stroškov.

Osnovanje enotnega biltena tehnične dokumentacije

Železarna Jesenice tak bilten že ima. Strokovni sodelavci so zadolženi, da zasle-

dujejo svetovno strokovno literaturo in da vsak s svojega področja v biltenu objavi izveček zanimivih objav. Na Jesenicah te biltene razmnožujejo za strokovno vodstveni kader. S tem dosežejo aktivnejši študij in zasledovanje svetovne literature. Tak bilten tehnične dokumentacije naj bi se izdajal za vse tri železarne, delo pa bi se medsebojno razdelilo. O tem se morajo dogovoriti vodje raziskovalnih oddelkov.

Normativni akti

Poznano je, da vsaka železarna ločeno za sebe izdeluje vse normativne akte, od statuta do posebnih pravilnikov. S primerno delitvijo dela bi lahko dosegli odpravo dupliranja, boljše obdelavo materije ter večjo enotnost v notranjih odnosih vseh treh železarn. Osnova naj bi se team, v katerem naj bi sodelovali predstavniki železarn tistih služb, ki imajo pri oblikovanju predlogov normativnih aktov vodilno vlogo.

Normativni akti naj bi se razdelili v dve kategoriji:

- tiste, ki jih železarne še nimajo — na sestanku naj bi se izvršil dogovor, kateri predlog teh normativnih aktov bo izdelala posamezna železarna — in
- tiste normativne akte, ki jih železarne že imajo. Izvršil naj bi se dogovor o medsebojni zamenjavi ter katera železarna bi izoblikovala izpopolnjeni enotni predlog.

Izoblikovani predlogi bi se nato dali v obravnavo organom delavske samouprave. Na podlagi predhodne razprave bi se morala izvršila enotna koordinacija prvotnega predloga. Odstopanja, ki bi nastala pri končnem sprejemanju tako oblikovanih predlogov, pa bi lahko obstajala tudi v bodoče.

Področje delitve

Delitev dohodka, predvsem pa osebnega dohodka je področje, ki posebno zahteva

večjo medsebojno koordinacijo in povezovanje. Sistemi delitve, ki so sedaj v posameznih železarnah, so precej različni, vsi pa imajo dobre in tudi slabe sestavine. Team vodij študijskih služb in oddelkov, ki zasledujejo skladnost delovnih dosežkov in osebnih dohodkov, naj bi na periodičnih sestankih obdeloval materijo delitve s ciljem doseganja večje enotnosti delitvenega sistema.

Oskrbovanje

Večje medsebojno povezovanje bi gotovo lahko dalo svoje rezultate tudi na področju zaloga. Evidenčno enotno vpeljana skladiščna služba bi lahko zmanjšala vsoto minimalnih zalog surovin in pomožnega materiala. Taka evidenca bi privedla tudi do večje standardizacije ognjevdržnega materiala, kokil, plošč in drugega pomožnega materiala. Organizacija skupne skladiščne evidence bi zato morala biti stremljenje vseh treh železarn.

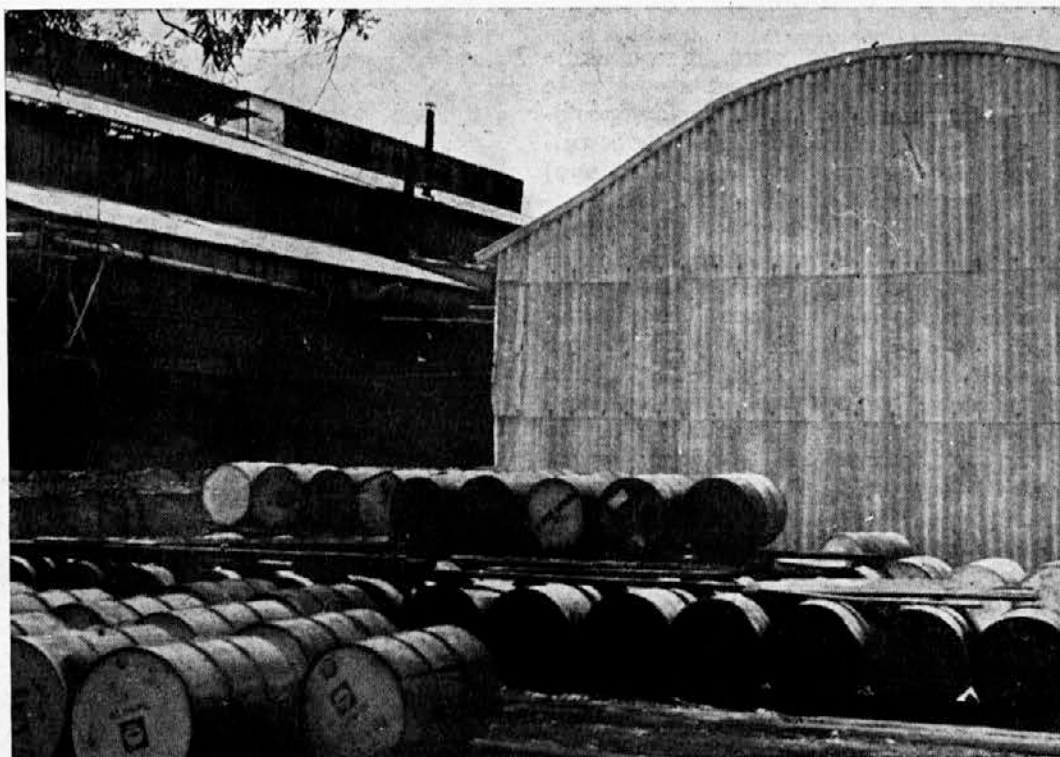
Projektiranje in konstruiranje

Nezadostna medsebojna povezava povzroča, da se isti problemi, kot npr. uvedba butana, prehod na druga tehnološka goriva, odpraševanje itd. v treh konstrukcijskih birojih ločeno rešujejo. Povezava konstrukcijskih birojev v ZJŽ ni zadostna, zato naj bi se osnovalo tudi teamsko telo vodij konstrukcijskih birojev železarn Jesenice, Ravne in Štore, ki bi ugotavljali program dela ter rešili medsebojno zamenjavo načrtov dobro rešenih konstrukcij.

Mehanografija

Osnova naj bi se poseben team predstavnikov vseh treh železarn za dosego večje enotnosti, uvajanje iste nomenklature in skupno uporabo računalnika, ki ga bo dobila železarna Jesenice. Ta team bo moral skrbeti za razvoj mehanografije, uvajanje mrežnega planiranja ter linearnega programiranja.

Na sestanku 26. avgusta, na katerem so sodelovali predstavniki vseh treh železarn

Med našimi skladišči

SR Slovenije, so bile sugestije za doseg večje medsebojne povezave odobrene. Na področju komercialnih služb pa je bilo pri tem rečeno, da mora skrajni cilj biti organizacija komercialnega biroja s skupno nabavno, prodajno in uvozno-izvozno službo. Za organizacijo takega biroja so argumenti, za' in proti.' Za' govori boljša razdelitev programa ter predvideno znižanje upravno prodajne režije, proti' pa oslabitev komercialne in tehnične službe. Da bi se ta problem, ki naj bi bil najvišja stopnja integracije slovenskih železarn, razčistil, smo se dogovorili, da je treba predhodno izdelati posebno študijo, ki naj bi odkrila pridobitve tako visoke in trdne medsebojne povezave. Predstavniki vseh treh železarn so ugotovili, da sami nimajo strokovnjaka, ki bi imel čas in možnost tako študijo izdelati, priporočljivo pa bi sploh bilo, da to izdela nekdo izven železarn. Dogovorili smo se, da se po možnosti angažira tov. Filicijan, ki gospodarstvo pozna, angažiran pa je sedaj le na univerzi. Z njim ali drugim primernim strokovnjakom naj bi se pogodba sklenila do 31. decembra 1966, rok izdelava študije pa naj bi bil 30. junij 1967. Stroški, ki bi nastali s tem v zvezi, naj bi se razdelili na vse tri železarne. V to študijo bo vključeno tudi področje oskrbovanja, uskladičenja surovin in pomožnega materiala.

Skoraj vsi osnovani teami so že imeli svoje prve sestanke. Tako so se sestali teami prodajnih služb, s sodelovanjem tehn. direktorjev pa je bil napravljen prvi korak za uskladitev programa proizvodnje. Sestal se je dalje team vodij konstrukcijskih birojev ter izdelovalcev predlogov za normativne akte. Že na teh prvih sestankih se je pokazalo, da je ideja večjega medsebojnega povezovanja koristna za vse tri železarne SR Slovenije. Pričakovani plodovi uskladitve dela so bili razlog, da je upravni odbor integracijske posege s sorodnimi podjetji odobril.

DOBILI SMO DVE SODOBNI KOPIRKI SCHAEERER

Schaeerer je kopirni stroj, ki se odlikuje po tem, da ima poleg kopiranja vgrajen še program. Na programu se nastavi postopek obdelave, ki omogoča, da delavec pritisne samo na gumb avtomatike in stroj prične samostojno izdelovati zaželeno obliko na predmetu — obdelovancu. Mehaničnem za kopiranje in elektro program se med seboj tako dopolnjujeta, da je omogočena izdelava kosov v treh ločenih stopnjah obdelave. Veliko število električnih relejev skrbi za to, da so te posamezne stopnje obdelave združene v eno samo delovno operacijo. S tem pa so se znatno zmanjšali dodatni časi obdelave, ki ne predstavljajo drugega kot izgubo časa za proizvodnjo.

Tako se nam predstavljata sedaj najbolj moderna stroja v mehanski obdelovalnici. Dobiti bi ju morali že pred dvema letoma, pa ju kljub prizadevanju nismo mogli dobiti prej kot konec julija letos. Seveda je še nekaj časa tudi za ta dva stroja veljala carinska zapora, toda potem so delavci strojnega elektro remonta v štirih dneh postavili stroja in ju dali v poizkusno obratovanje. Ena kopirka je postavljena na ti-

stem prostoru, kjer je prej obratoval stroj pod domačim imenom »Julčka«, star 38 let. Vsakodnevno je opozarjal nase s širokimi, počasno vrtečimi se jermenicami, da bi končno dobil svoji starosti primerno delo ali pa počitek v starem železu.

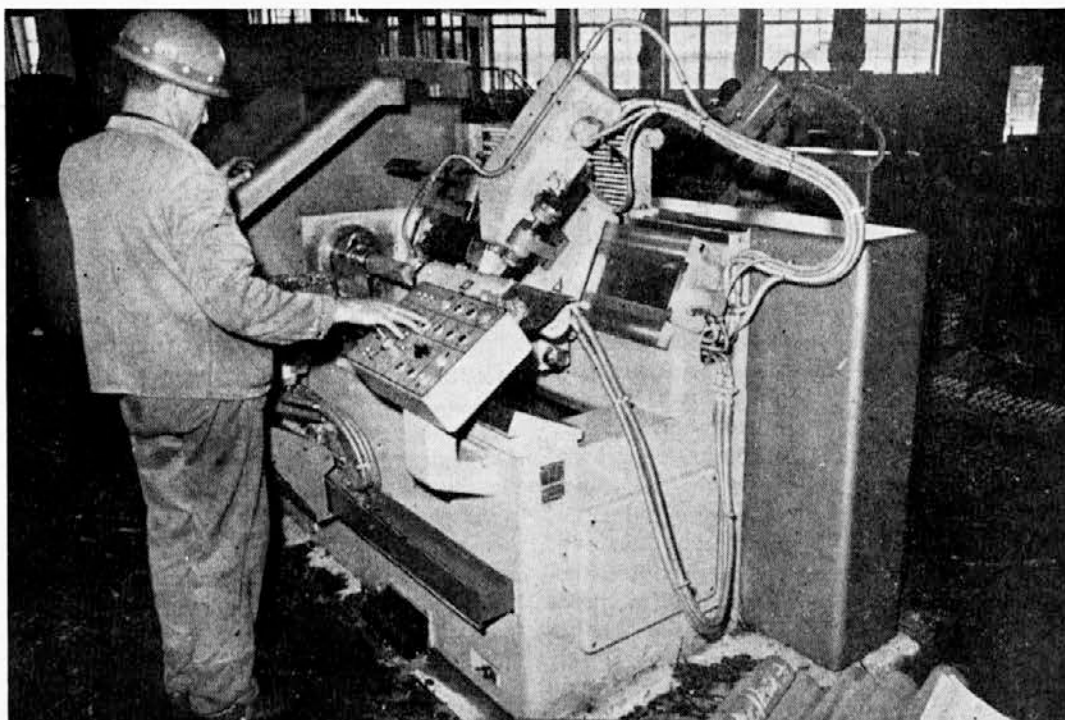
Novi kopirki Schaeerer sta sedaj že v polnem teku. Delovodja revolveric in kopink Ivan Čivnik je s svojimi sodelavci ponovno dokazal, da so večji opravljati tudi s takimi modernimi stroji. Pri vsem tem pa jih greni misel in pogled na stare, že dotrajane stroje, ki iz dneva v dan povzročajo več problemov pri tako zahtevni proizvodnji, kot je pnevmatsko orodje.

Edo Pogorevc

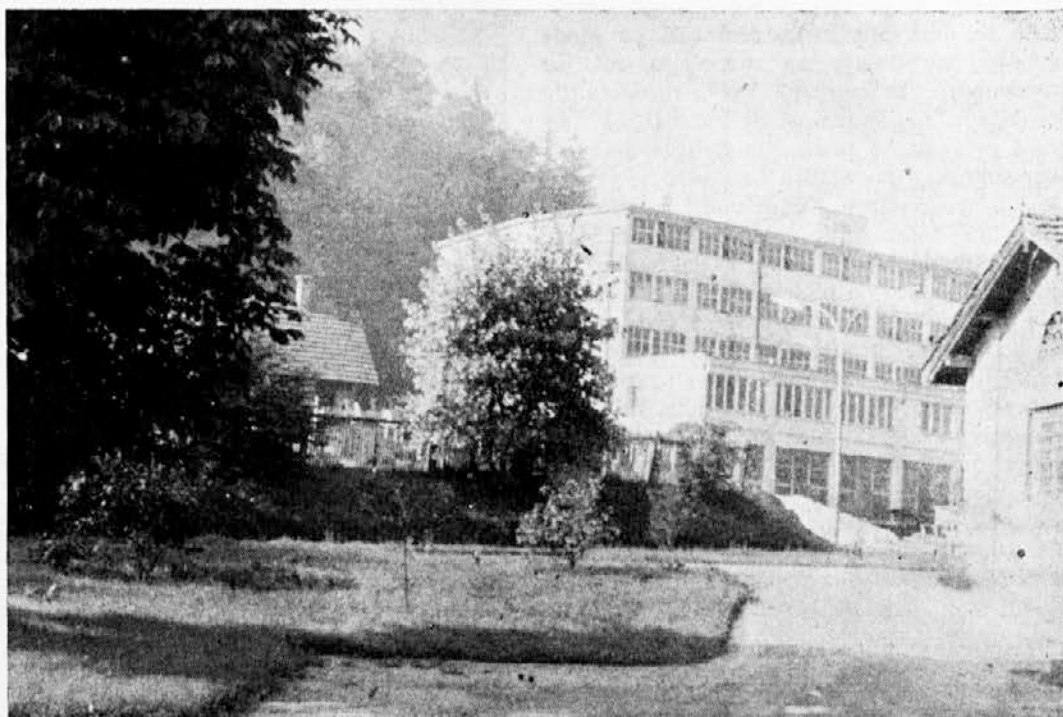
NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI

4189 Gerhard Schwab, Mehrfamilienhäuser 1964

4190 Hans Schüller, Knauers Gartenbuch 1957
 4191 Ursula Hatje, Knauers Stillkunde 1963
 4192 Bodo W. Jaxtheimer, Knauers Mal- und Zeichenbuch 1961
 4193 Werner Wurst, Exakta Kleinbildfotografie 1966
 3587/45 A. Prešern, D. Grudovec, A. Rosina, Uvajanje vakuumske tehnologije 1961
 3587/46 M. Trbižan, Površinsko luščenje forme v odvisnosti od sestave mešanic 1966
 3587/47 C. Pelhan, R. Kuhar, Kvalitetna kontrola kokil 1960-61. 1961
 3587/48 F. Strojim, Korozijska obstojnost nerjavnih avstenitnih in feritnih jekel proizvodnje železarne Jese-nice 1964
 (Nadaljevanje na 18. strani)

Novi kopirni stroj schaeerer

Naša modelna mizarna

Zasedanja delavskega sveta

Delavskemu svetu podjetja je bil na zasedanju septembra predložen v razpravo in odločanje:

- predlog za višino nadomestila med začasno delovno nezmožnostjo zaradi bolezni ali nege družinskega člana do treh dni,
- predlog razpisnih pogojev za gradnjo stanovanj,
- predlog spremembe uporabe sredstev sklada skupne porabe in
- predlog pristopa naše železarne k članstvu Zveznega komiteja za kvalitetno in tehnično kontrolo v industriji.

Delavski svet je razen tega razpravljal še o dopolnitvah pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, spremembah na poslovnem skladu, kontinuiranem popisu materiala razreda III, imenoval predstavnike naše železarne v svet Izobraževalnega centra Ravne na Koroškem in se končno seznanil z vzroki zastoja v čistilnici jeklolitine in s tem v zvezi sprejel potrebne ukrepe.

Kot osnova za razpravo so članom delavskega sveta podjetja služili predlogi, ki so jim bili že pred tem posredovani. Pri predlogu za višino nadomestila med začasno delovno nezmožnostjo zaradi bolezni ali nege družinskega člana do treh dni je bil delavskemu svetu posredovan že dopolnjeni predlog. Člani delavskega sveta podjetja so na splošno ocenili, da je predlog v redu in realen, izražen je bil le pomislek, da bodo zaposleni za bolezen do treh dni mogoče v večji meri kot doslej uporabljali svoj redni letni dopust in ne bodo iskali zdravniške pomoči, kar bi lahko kasneje imelo negativne posledice, ki bi se odrazile tudi pri delovni storilnosti. Nekateri so bili mnenja, da bi kazalo pri višini nadomestila pri večkratnem obolenju v obdobju enega leta z različnimi boleznimi zadržati nadomestilo v višini 80 % za vse vrste kroničnih bolezni. Predlog je bil podkrepjen z utemeljitvijo, da lahko kdo boluje za več različnimi stalnimi boleznimi, bi pa bil v tem primeru po sedaj predlaganih kriterijih prizadet. Končno se je izoblikoval predlog, da je višino nadomestila za bolezen do treh dni z različnimi diagnozami pri tretjem in nadaljnjem obolenju povečati od sedanjih 40 na 50 % in da naj tako sprejeta merila veljajo samo za določeno obdobje, narkar je ugotoviti, kako sprejeti kriteriji vplivajo na število obolelih v podjetju.

Na predlog razpisnih pogojev za gradnjo stanovanj v Dobji vasi po obrazložitvi, razen nekaj tehničnih vprašanj, ni bilo bistvenih pripomb, in je delavski svet predlagano zasnovano gradnjo in razpisnih pogojev osvojil.

Pri dopolnitvah pravilnika o delitvi osebnih dohodkov je delavski svet najprej razpravljal o predlogu načina rešitve pritožbe zaposlenih v VEO in obratnem računovodstvu zoper sprejeta premijska merila in kriterije. Povedano je bilo, da je komisija za osebne dohodke v sodelovanju z oddelkom za analizo in študij dela obravnavala pritožbo in prišla do zaključka, da je pritožba zaposlenih v VEO delno upravičena, medtem ko za zaposlene v obratnem računovodstvu meni, da ni utemeljena, ker so ti že vključeni v cenike del. Pri obravnavi pritožbe je komisija ugotovila, da v sedanjih kriterijih premijskega pravilnika ni bilo mogoče najti kriterija, na katerega bi zaposleni v VEO imeli neposreden vpliv, zato se je odločila, da za zaposlene v VEO predlaga dodatni kriterij »stroški vzdrževanja proizvodnih naprav«, za zaposlene v energetskega oddelku pa »stroški proizvedene energije«. Ob upoštevanju dodatnih kriterijev je komisija izdelala seznam delovnih mest premijskih upravičencev in za zaposlene na teh delovnih mestih predvidela tudi število kriterijev, na katere so vezani. V razpravi je bilo poudarjeno mnenje, da v železarni prevečkrat obravnavamo pomožne obrate in na podlagi raznih pritožb ugodimo njihovim zahtevam, da pa ne bi smeli istočasno pozabljati tudi na osnovne obrate. Pri ugodni rešitvi pritožbe se je treba zavedati dejstva, da lahko to sproži verižno reakcijo pri ostalih premijskih upravičencih za povečanje števila kriterijev. Postavljeno je bilo tudi vprašanje, ali je prav, da že na tem zasedanju, komaj dober mesec dni po spreje-

mu dopolnjenega premijskega pravilnika delavski svet razpravlja in obravnava njegove dopolnitve. Problem premijskih upravičencev in kriterijev bo v precejšnji meri morala urediti anketa, ki je bila razpisana in na katero morajo odgovoriti vsi premijski upravičenci. Poudarjeno je bilo, da se je ob sprejemanju dopolnitev že vnaprej zavedati, da bo oktobra opravljena revizija premijskega pravilnika, ki lahko ponovno prinese nekatere spremembe.

Delavski svet se je v razpravi dalj časa zadržal pri vzrokih zastoja proizvodnje v čistilnici jeklolitine. Delavci strojnega dela čistilnice jeklolitine so 6. sept. t.l. neopravičeno zaustavili delo z utemeljitvijo, da jim ugotovljeni osebni dohodek ne ustreza. Podatki o globalih in povprečjih osebnih dohodkih v sedmih mesecih letošnjega leta za ta oddelek pa kažejo, da zahteva po spremenjenih razmerjih osebnega dohodka v primerjavi z ostalimi ni upravičena. Zaposleni v tem delu čistilnice so od januarja do avgusta letos dosegli povprečne neto osebne dohodke 907,28 N din mesečno ali 3,8 % nad povprečjem celotne železarne. Tudi primerjava s podobnimi delovnimi skupinami v tem in drugih obratih kaže, da zahteva po spremenjenih odnosih delitve ni opravičljiva. Neopustljivo pa je predvsem dejstvo, na kakšen način so hoteli svojo neopravičljivo zahtevo doseči. Prekinitev dela za jeklolitarno in celotno delovno skupnost ne pomeni samo zmanjšanje proizvodnje, ampak tudi nižji dohodek in osebni dohodek. Razprava o načetem problemu je pokazala, da se moramo zavedati, da ekonomska zakonitost vse bolj stopa v ospredje. Da bomo temu kos, bo treba stalno izboljševati naše notranje odnose. To moramo doseči z našim skupnim delom in po redni poti, ne pa z nezakonitimi prekinitvami dela, ker s tem delamo škodo vsem zaposlenim. Brez dvoma imamo v podjetju zadosti služb in organov, da lahko probleme normalno rešujemo, ne pa da jih poskušamo urejevati s takimi akti. Zaradi tega je prevladalo mnenje, da moramo v železarni izoblikovati mehanizem, da se v bodoče taki samovoljni akti preprečijo.

Po razpravi in izoblikovanih mnenjih ter stališčih je delavski svet o predlogih, ki so bili predmet razprave, sprejel vrsto sklepov.

— Potrdi se višina nadomestila med začasno delovno nezmožnostjo zaradi bolezni ali nege družinskega člana do treh dni z dopolnitvijo:

- a) da se pri višini nadomestila z različnimi diagnozami za tretje in nadaljnje obolenje v obdobju enega leta poveča od 40 na 50 %;
- b) da se v 9. odstavku črtajo besede »in hišne nezgode«, zato se odstavek pravilno glasi: »Od določila pod a) so izzete obratne nezgode, ki se zgodijo po krivdi zaposlenih in nezgode na poti na delo in z dela, če je dokazana krivda prizadetega delavca«.
- c) Merila in kriteriji višine nadomestila za čas odsotnosti z dela zaradi bolezni ali nege družinskega člana veljajo in se uporabljajo za dobo enega leta. Po preteku tega časa je izdelati analizo in ugotoviti napredek, ki naj bi bil dosežen z zmanjšanjem števila obolelih ter jo predložiti v razpravo delavskemu svetu podjetja.

— Odobri se, da se naša železarna vključi v izgradnjo zasnovanega stanovanjskega naselja v Dobji vasi. Železarna bo svojim delavcem - kupcem v Dobji vasi zgrajenih stanovanjskih hiš, nudila naslednje ugodnosti:

- a) oskrbi zemljišče in načrte ter lokacijsko in gradbeno dovoljenje;
- b) stanovanjske hiše bo do podaljšane III. faze v organizaciji železarne zgradilo gradbeno podjetje, ki bo na licitaciji ponudilo najugodnejše pogoje. Hiše bodo prodane interesentom, da bodo ti z dograditvijo IV. in V. faze prišli do lastnih domov;
- c) za plačilo stroškov gradnje do podaljšane III. faze zgrajene hiše do 75 % vrednosti sklenjene cene dolgoročnega kredita;
- d) dolgoročni kredit za nadaljevanje IV. in V. faze do 50 % dokumentiranih stroškov;
- e) dolgoročni kredit pod c) in d) dobe naši delavci - kupci stanovanjskih hiš za dobo 30 let z 1,5 % obrestno mero.

— Kupci tako zgrajenih stanovanjskih hiš, ki so lahko le člani naše delovne skupnosti, morajo izvršiti naslednje pogoje:

- a) da najpozneje do 10. oktobra 1966 oddajo v oddelku za novogradnjo naše železarne svoje prijave ter sklenejo z železarno Ravne pooblastilno pogodbo;
- b) da se obvežejo na obvezno 12-mesečno varčevanje pri Kreditni banki Celje, podružnici Slovenj Gradec, in sicer:
  - za hišo tipa A v mesečnem obroku 1500 novih dinarjev,
  - za hišo tipa B v mesečnem obroku 1200 novih dinarjev,
 s tem, da morajo prvi obrok vplačati najpozneje do 1. novembra 1966, zadnjega pa najpozneje do 30. septembra 1967;
- c) da se bodo v lastno stanovanje vselili najpozneje 15 mesecev po prodaji do podaljšane III. faze zgrajene stanovanjske hiše.

— Železarna mora za potrebe zaposlenih nadaljevati z redno gradnjo stanovanj v blokih. Individualnim graditeljem je za dograditev že zgrajenih stanovanjskih hiš naslednje leto iz sredstev po zaključnem računu iz letošnjega leta dati na razpolago dodatni dolgoročni kredit v znesku 50 milijonov S din.

— Odobri se, da se pristopi k odprodaji stanovanj, ki smo jih iz našega stanovanjskega fonda prenesli na stanovanjsko podjetje. Pogoje za odprodajo določi upravni odbor, razpis pa opravi stanovanjsko podjetje Ravne na Koroškem.

— Odobri se sprememba uporabe sklada skupne porabe in se nerazdeljena sredstva v znesku 6.045.000 S din razdele:

- za dodatni dolgoročni kredit članom stanovanjske zadrage Navrški vrh 3.850.000 S din,
- za poravnava računa za nabavo hidroforov za stolpnice na Čečovju 533.985 S din,
- preostali znesek v višini 1.661.015 S din se prenese na neinvesticijske izdatke za letošnje leto pod postavko, s katero razpolaga upravni odbor.

Sredstva, namenjena za dolgoročni kredit članom stanovanjske zadrage Navrški vrh, je vročiti Kreditni banki Celje, podružnici Slovenj Gradec, s tem da ta iz teh sredstev stanovanjski zadrugi odobri kredit v isti višini.

— Odobrijo se predložene dopolnitve premijskih meril in kriterijev za zaposlene v VEO z dopolnitvijo, da se za prizadete premija po sprejetih merilih in kriterijih obračunava od 1. septembra 1966 dalje.

— Na predlog komisije za osebne dohodke so bile odobrene dopolnitve pravilnika o oceni delovnih mest, povečanja števila zaposlenih, sprememba organizacijske sheme in dopolnitve premijskega pravilnika, ki so navedene v zapisniku.

— Odobri se, da naša železarna v smislu določil čl. 30 zakona o amortizaciji od 1. avgusta 1966 dalje poveča amortizacijo za 50 % nad znesek, ki je bil prvotno planiran.

— Odobri se kontinuirani popis zalog in inventurne razlike materiala razreda III in dovoli, da se ugotovljeni viški v znesku 373,50 N din knjižijo v dobro izrednim dohodkom, in manjki v znesku 27.728,98 N din v breme izrednim izdatkom.

— Odobri se, da naša železarna pristopi k Jugoslovanskemu komiteju za kvalitetno in tehnično kontrolo v industriji, katerega letna članarina znaša 100.000 S din. Za naše predstavnike v tem združenju se določijo inž. Mitja Šipek, inž. Anton Letonja in inž. Jože Rodič.

— Za predstavnika naše železarne v svet Izobraževalnega centra Ravne na Koroškem se za naslednje mandatno obdobje dveh let imenujeta inž. Ivan Ažnoh in Jože Homan.

— V smislu 119. člena pravilnika o medsebojnih delovnih razmerjih naše železarne so bile potrjene ugotovitvene odločbe komisije za kadre in delovna razmerja, da je meseca julija in avgusta letos 19 delavcev samovoljno zapustilo naše podjetje in prenehalo z delom v železarni.

— Ob razpravi o vzrokih zastoja in prekinitvi dela v strojnem oddelku čistilnice jeklolitine je bilo odločeno:

- a) da je v naši železarni izoblikovati mehanizem, da se v bodoče samovoljne prekinitve dela preprečijo;
- b) zaposlenim v strojnem oddelku čistilnice jeklolitine, ki so 6. tm. za 3 ure samovoljno prekinili z delom, je odbiti izgubljeno število ur, pomnoženo s faktorjem 5;

Samoupravljanje v novih pogojih

Danes iščemo povsod nove oblike za boljše in uspešnejše delo naših ljudi, nas samih. Včasih kaže, da smo fazo nemirnega iskanja novega — kajti vse staro smo zavrgli, že prebrodli in da smo končno le prišli k temeljnemu spoznavanju in iskanju samega sebe v okviru zamisli o najprikladnejši obliki življenja v družbi. Teoretična zamisel zagotavlja demokratične to je enakovredne in enakopravne odnose med posamezniki, med posameznimi skupinami ter med skupinami in družbo. Podaljšek oziroma srž takih socialističnih odnosov predstavlja pravica (in dolžnost) upravljanja, to je pravica odločanja o stvareh našega vsakdanjega bivanja.

Na takšno osnovo je postavljeno samoupravljanje v delovnih skupnostih: organi delavskega samoupravljanja, ki zastopajo interese kolektiva v najširšem pomenu, naj bi vodili naše ustvarjalno delo, tako da bi to zadoščalo takim interesom. Namenu neposrednega vodenja našega dela služijo voljeni ali postavljeni posamezniki, ki bi naj s svojimi organizacijskimi, strokovnimi in vodstvenimi sposobnostmi posrednejše, kot to zmorejo samoupravni organi, delovali tako, kot to zahtevajo interesi skupnosti. Bistvo demokratičnosti samoupravljanja je namreč v tem, da vidi pred sabo človeka, celoto posameznikov: njih materialne, kulturne, prosvetne, socialne, komunalno zdravstvene in rekreacijske potrebe — skratka to, čemur pravimo standard.

Razčlenjevanje samoupravljalne sheme in njenega delovanja pa nam kaže podrobnosti, ki zamegljujejo jasnost zamisli. Npr., kakšni so interesi kolektiva? Ali so samo v čim bolj širokogrudni delitvi dohodka? Ali so samo v čim intenzivnejši razširitvi proizvodnih kapacitet? Ali so samo oziroma ali so sploh v čim boljšem izpolnjevanju obveznosti do družbe? Enotni smo si le v tem, da je interes kolektiva, da je delo vseh — čim bolj gospodarno, da je za to potreben določen nivo delovne in tehnološke discipline.

Precep najosnovnejšega gibala kolektiva — njegov interes — je torej dokaj težaven in predenj so postavljeni samoupravljalci.

Ali bodo zadeli zlato sredino, zadovoljujoč pri tem vsakega posameznika, obenem pa upoštevaajoč dolžnosti do skupnosti in odgovornost za dolgoročni razvoj samega kolektiva. To je stvar, ob kateri je marsikatero samoupravljanje izgubilo svoj smisel, ker ni rešilo svoje osnovne naloge.

Druga problematična in delikatna zadeva so odnosi med voljenimi, postavljenimi

predstavniki neposrednega vodenja, strokovnimi službami in organi samoupravljanja. Vodenje delovne organizacije predstavlja izredno široko področje dejavnosti, od proizvodnokomercialne, finančnoinvesticijske, raziskovalnovzdrževalne, kadrovske, analitskoplanske, tarifne, izobraževalne, stanovanjske itd. politike. Na tem področju lahko organi samoupravljanja odločajo v glavnem o konceptijskih rešitvah: postavili bomo težko progno v valjarni, začeli bomo izdelovati težke kolenčaste gredi, uvedli bomo vakuumski liv, v tem letu bomo dosegli tako realizacijo, potrebujemo 10 metalurških inženirjev, 30 ključavničarjev, 100 stanovanj, dohodek bomo delili po takem in takem ključu itd. Organi samoupravljanja lahko take zadolžitve posameznih vodilnih ljudi in služb le nadzorujejo in po potrebi pokličejo na odgovornost.

Življenje pa je materija in ne ideja in ta se svojeglavo upira vsaki popolnosti, treba jo je obdelovati z dletom in kladivom, s svedrom in vročino: ko se postavi naloga pred nas, jo vsak najprej poduha s svoje strani, vidi v njej stotero koristnih in škodljivih stvari zase in temu primerno izvršuje nalogo. Stopnja take izkrivljenosti lastnih dolžnosti pa je odvisna le od dvojega: od strahu pred posledicami ter od strahu pred slabo vestjo. Če delavec dela izmeček, bo manj zaslužil ali pa ga bodo odstranili z delovnega mesta; če pa se predstavnik vodenja službeno pelje na izlet, bo imel slabo vest pred kolektivom — če nima preveč kosmate duše.

Dejansko je tako, da morajo organi samoupravljanja v množici detajlov delovanja vodilnih predstavnikov kakor tudi vseh sodelavcev računati na dejanja poštenosti, odkritosti in moralne neoporečnosti, skratka na človekovo zavest. Tega nas ne bodo obvarovali nobeni zakoni in nobeni pravilniki, kajti tako goste ograje iz paragrafov, da skoznje ne bi mogla človeška grdobija, še ni uspelo narediti nobeni civilizaciji. Kaže pa, da nas je izučilo že toliko slabih izkušenj, da še kar naprej spleta take ograje, da se nam že opletajo pod nogami.

Imajo pa organi samoupravljanja odlično orožje zoper ljudi s pomanjkljivo zavestjo: negotovost pred ponovno izvolitvijo marsikomu krepi zavest. Žal pa je tako rožljanje z orožjem čisto nekoristno vrsti vodilnim predstavnikom skupnosti, ki se po postavitvi na taka delovna mesta dialektičnemu materializmu ustrezno adaptirajo.

Tako se dogaja, da se zaradi splošno znane nerazgledanosti po vseh mogočih gospodarsko političnih področjih organov delavskega samoupravljanja ljudem prikrivajo, delno podajajo ali izkrivljajo dejstva. Tu se je izoblikovala človeški iznajdljivosti na čast cela metodologija: od nedemokratičnega vodenja razprav po sistemu ping-pong (da vsakega posameznega v razpravi prepričaš ali pobiješ), osmešitve nasprotnikovega mnenja, kompromisarstva po principu »deli in vladaj«, do tega, da nekih stvari sploh ne daš v razpravo, ampak da se speljejo na nevzemirljiv način itd.

Samoupravnim odnosom je očitati še eno slabost: pomanjkanje iniciative. Zaradi relativne togosti svojih teles težko dajejo vzpodbude za neposredno akcijo. Mnogokrat je sicer iniciator, vendar često šele takrat, ko bi akcija morala biti v polnem teku. Tudi tu so potrebne osebnosti, ki jih kolektiv spoštuje in jim zaupa, saj nobena politična organizacija v kolektivu ni zmožna dati tako neposrednih in hitrih iniciativ, kot posameznik, ki iz poznavanja tisočerih podrobnosti zna ujeti pravi trenutek za akcijo. Saj v bistvu je ravno to vodenje, da veš v pravilnem trenutku na pravem mestu reči pravo besedo. Če bi to znali, bi odpadlo morje govoric in prepričevanj.

Že vrsto let, posebno pa v zadnjem času, se borimo proti birokraciji. Je pa tudi birokracija relativna stvar, kot kameleonova barva. Enkrat trdimo, da je gola birokracija sprejeti nekaj po ustaljeni poti, drugič pa so birokrati speljali nekaj drugače. Res pa je, da v imenu demokracije uničimo kup papirja.

S pomočjo birokracije bi se naj ustvarjal red v teku našega dela. Delavsko samoupravljanje je zato pobornik take birokracije. Hudo pa je, če si birokracija nadene masko demokratičnosti in proklamira v njenem imenu lastne želje. Takrat postajajo stvari same sebi namen. Še huje pa je, če taka demokracija pogoltne samoupravljanje, ker potem tudi to postane nekaka umetnost zaradi umetnosti (larpurlartizem). Takrat pač darujemo delovanje samoupravljalcev kot dar na oltar vsemožno demokracije. Npr.: dobro pripravljena zadeva pride pred organe samoupravljanja, da o njej ni reči drugega kot da, ljudje pa so o njej slabo obveščeni, ali: sklepa se o stvareh, ki se že uspešno izvajajo in praktično ni poti nazaj.

Mnogokrat nam ni jasna razmejitev med demokracijo in anarhijo — tudi v samoupravljanju ne. Demokracija ni, da poveš, kar misliš, ampak da misliš, kar poveš — to je povedal stari Cicero že pred dva tisoč leti. Isto velja tudi za delo — mnogokrat kaj delamo, ne da bi pri tem mislili. Delati zdravo in nered je zelo udoben in hvaležen posel, delati organizirano, ustvarjati red pa je bridek posel. Anarhijo si delamo sami: delamo samo prijetne stvari; vsakemu naredimo uslugo; vsakemu vse obljubimo; neprijetne stvari rešujemo prek tretjega, izza ovinka; drug drugemu kadimo žlahtno kadilo pod nos; delamo le to, kar veča našo pomembnost, nenadomestljivost. — Kot da je srbska Udba zmaličila našo odkritost. Slabe korenine ima naša odgovornost pred kolektivom, kajti edino tu se polagajo računi tako posameznikov kot predstavnikov samoupravljanja. Vrednotenje posameznikov je mnogokrat zgrešeno, tudi marsikatera ocena organov samoupravljanja se je izkazala kot jalova, kvas časa in množic pa je redkokdaj zmotljiv.

In kakšno je samoupravljanje v naši železarni? Najbrž ne preveč slabo, saj o tem pričajo uspehi podjetja, ponos in zadovoljstvo kolektiva. Vprašanje pa je, ali so organi samoupravljanja in posamezniki prispevali vse, kar bi lahko, da bi našli pravo pot v delovanju naše skupnosti. Imamo ljudi, ki delajo predano za našo stvar, ki vlečejo voz odgovornosti leta in desetletja za povračilo hvaležnosti, ki je pri nas re-

c) dovolj se, da se skupno z ostalimi kršitelji delovne dolžnosti zaradi samovoljne prekinitve dela predasta v postopek komisiji za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti in za izrekanje ukrepov tudi člana DSP, ki sta pri tem sodelovala. Komisija mora poleg vzgojnega ukrepa odločiti tudi o višini in povračilu materialne škode, ki so jo prizadeti zaradi tega povzročili obratom ali delovni skupnosti kot celoti;

d) če zaposleni v obratu livarne menijo, da je prekršek, ki je bil storjen zaradi samovoljne prekinitve dela, takega značaja, da prizadeta ne bi več mogla biti člana DSP, lahko dostavijo predlog z zahtevo za njun odpoklic.

dek gost. Imamo ljudi, ki delajo pridno, pa vidijo samo sebe. Imamo ljudi, ki delajo le, kadar se jim ljubi, sicer pa diskutirajo. Tako je, kot povsod drugod, važno je le razmerje med njimi in prevladujoči vpliv posameznih skupin, za katere lahko rečemo, da gre pri nas v prid dobrim vzorom. Imamo pa tudi delavsko samoupravljanje, ki niha med zaupanjem in nezaupanjem kolektiva, odvisno pač od tega, v koliki meri je uspelo zadostiti takemu zaupanju.

Nezaupanje prihaja največkrat zaradi tega, ker imajo samoupravljalci preslab stik s kolektivom. Ustaljena praksa je že, da samoupravljalci ne diskutirajo z ljudmi, praksa pa je tudi obratna: ne sprašujemo, kako in kaj boste — ampak kaj ste sklenili. Lažje je pač neko stvar naknadno kritizirati, kot pa jo pravočasno ustvarjalno oblikovati. Neinformiranost ljudi ima tudi druge korenine: mnoge stvari sprejemamo preveč na hitro, da se nimajo časa seznaniti z njimi niti samoupravljalci niti kolektiv. Tako pripravljena zadeva, naj bo še tako dobro obrazložena tik pred obravnavo, povzroči redkokdaj plodno razpravo. Ljudje pač diskutirajo o stvareh, ki jih poznajo (čeprav se dogaja tudi nasprotno). V našem dinamičnem življenju je res potrebno hitro reagiranje, ki ne dopušča mnogo časa za obotavljanje in udobno razpravo in se bo zato treba vsak dan bolj prilagoditi takemu načinu dela, dogaja pa se tudi, da s tako motivacijo speljemo kako stvar, ker se bojimo, da se ne bi pokvarila, če je ne bi poslali ekspres. Tu je pač potrebna trezna presoja, nikak riziko na račun zaupanja kolektiva ne da dobička. V nas je še toliko miselnosti iz časov mezdnih odnosov (ali izza Avstro-Ogrske), da vidimo v vsakem ukrepu zgolj to, kako je uperjen proti ubogemu človeku; da »nas spet hočejo« — kdo le?

Lahko se pohvalimo, da smo naredili zelo dosti na področju informiranja ljudi: od tovarniških glasil, seminarjev, organiziranih tolmačenj in razprav do pojasnil posameznih služb. Ravno samoupravljanje bi lahko na tem področju storilo več, saj dobro informiranje kolektiva pomeni izobraževanje in vzgojo. Poudarek na takem načinu vodenja ni zadosten niti pri posameznikih niti pri naših družbenopolitičnih organizacijah. Včasih sicer kaže, da zahteva ta socialistični čas od nas, da moramo postati strokovnjaki za vsa področja, če se nečemo počutiti izgubljeni sredi toka dogajanja, ki nas nosi s sabo. Resnica pa je, da se da priti na Peco tudi brez plezalne opreme. Treba je premagati predsodke, zastarelo miselnost, bolne ideje.

Naša božjepotna zaverovanost navzgor dostikrat povzroča, da ne vemo, kaj se nam dogaja za hrbtom. Tisti, ki bi morali biti nosilci tolmačenj, nimajo za to časa, živijo sredi svojih sten, ljudi pa prepuščamo same sebi. Večji stik z neposrednejšimi proizvajalci ne bo doprinesel samo neposrednejše spoznavne problematike, ampak bo poživljaljoče vplival na ljudi, ki želijo medseavtoritete, ki jih cenijo.

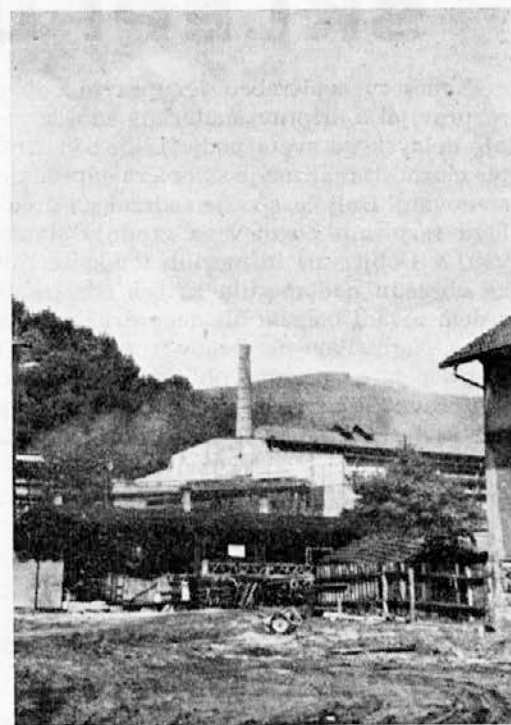
Običaj, da se ljudi postavi pred dejstvo, nam je že prešel tako v kri, da se še redko sprašujemo, zakaj tako. Pred organe samoupravljanja prihajajo rešitve posameznih strokovnih služb pogosto tako enosmiselno, da imaš občutek, kot da smo se že vsi navadili na refren trgovcev: »samo to ima-

mo...« Ali so res vsi upravngospodarski problemi enačbe z eno neznaniko, ki dajo en sam rezultat? Ali so krivulje naših odnosov res tako enostavne, da imajo en sam izrazit optimum? Marsikdaj bi organom samouprave omogočili lažjo presojo in plodnejšo razpravo, če bi jim nakazali variante rešitve, katerih ugodnosti in posledice bi se prikazale z vseh strani. Vsekakor je demokratično, če lahko kolektiv ovrže ali potrdi predlog, čisto drugačno vrednost in težo pa dobi predlog, ki je zmagal s protikandidatom. Priprava predlogov za potrjevanje zahteva visoko šolo strokovne in moralne odgovornosti; njih potrditev je obenem tudi potrditev takih kvalitativ predlagateljev. Marsikdaj pa bi se z variantnimi predlogi izognili nelagodnih porodov in nesigurnih zaključkov.

Od premnogih neposrednih nalog, ki jih ima delavsko samoupravljanje, je najpomembnejša vsekakor krepitev odgovornosti. Večanje odgovornosti pri vsakem posamezniku ne bo doprineslo samo k boljšim delovnim uspehom in k dobrim medsebojnim odnosom, ampak bo bistveno poglobilo tudi samoupravne razmere. Lahko rečemo, da so dosedaj samoupravni organi poglobljali odgovornost posameznikov le s tem, da so sprejemali za vse veljavne moralne normative. Ti pa so še daleč preredko rešeto; nanj se sicer sklicujemo ob vsaki praznični priložnosti, presejemo pa z njim komaj najbolj očiten plevel. Tako dvakrat izgubljam zaupanje: z zmanjšanjem kompetenc se otresemo odgovornosti tudi v primerih, ki so čisto jasni, s formalno motivacijo: to ni moja zadeva. In stvar preložimo na sosednja ramena. Tako prelaganje pa ni samo izguba učinka in časa, ampak je čudovit labirint, v katerem se stvari tako dodobra zgubijo, da jih niti z Aladinovo svetilko samoupravljalci ne najdejo. Težko je koga vedno bolj omejevati, po drugi strani pa zahtevati od njega vedno večjo odgovornost. Ni čudno, da mnogokrat majemo z glavami nad akrobacijami posameznikov, ki na trapezu paragrafov počenjajo najbolj drzne vratolomnosti, da dosežejo uspeh.

Najti bomo morali še kakšen drug motiv za krepitev odgovornosti posameznikov. Najti bo potrebno oblike neposrednejše odgovornosti, s katerimi bomo uničili imunost posameznikov, jim zvišali krvni pritisk na primeren nivo, da bodo sposobni tudi sami terjati odgovornost. Do zdaj je bilo pač tako, da si jo je vsak naložil sam, kolikor se mu je zdelo potrebno; ponosni smo bili, če smo naložili zraven še kaj drugega, češ pogledajte ga, kaj zmore — osel!

Kakšno bi torej naj bilo samoupravljanje v novih pogojih? Takšno, kakor si ga bomo ustvarili. S tem da bomo krepili predvsem njegove subjektivne pogoje, s katerimi se najbolj zapletamo. S tem da se bomo znali približati utripu skupnosti, da ne bomo vozili svoje barke enkrat po daljnem azimutu čim boljšega delovnega prospekta, drugič pa jo spet obračali v neposrednejšo smer zadovoljstva kolektiva. S tem da bomo ustvarjali enotne akcije znotraj samoupravljanja, ne da ubiramo poti čez drn in strn in zvonimo z velikimi zvonovi na pomoč. Takšno zvonjenje lahko prebudi koga, priča pa samo o nezmožnosti cerkovnika, ki drži za kembelj, da bi prebudil farane na kak uspešnejši način. Pa tudi

Jeklarna enkrat drugače

pomoči ne bo od nikoder, ker od samega grmenja še nobenemu kmetu ni zrasla pšenica, če ni poprej skrbno preoral njive. Samoupravljanje tudi ne bo odpravilo nezadovoljnosti, ki izvira iz tega, ker gledamo zgolj sosedov pridelek, na svojo njivo pa pozabljamo, ono lahko odpravi le nezadovoljstvo zaradi neenakih možnosti.

Na področju delitve pridelka nas je socializem pustil na cedilu. Razprl je sicer vrv pravičnosti med kandelabroma enakopravnosti in svobode, med katerima naj samoupravljanje kot vrhovodec drži tehtnico zaslug in potreb in naj jo tako uravnovesi, da se bodo v neskončnost raztezajoče zasluge in potrebe posameznika zmanjšale na izmerljivo velikost, da se pri tem ne bo pretrgala vrv ali da ne bo vrhovodec zaradi vrtoglavitosti padel na surova tla. Takšno opravilo, ki je bilo včasih zajeto v enostavnih načelih: »kruha in iger«, ali »deli ali vladaj«, ali »zateguj in bodi tiho«, zahteva od posameznikov, strokovnih služb in od organov samoupravljanja iskanje novih oblik, spremljanje vseh pojavov, stalno merjenje in pretehtavanje medsebojnih odnosov. Z ustvarjanjem takih novih pogojev, ki bodo pomagali dušiti nihanje tehtnice levo in desno, bo samoupravljanje izpolnilo tudi svoj drugi namen: poleg uspešnega poslovanja še zadovoljnost kolektiva.

Inž. Janez Bratina

V hotelu

Gost: »Kakšna pa je ta rjuha... vsa umazana...«

Sobarica: »Tri tedne so ležali na njej še boljši gospodje kakor ste vi, pa se ni nobeden pritožil!«

Uvidevnost

— Namesto da vedno menjaš prijateljice, se rajši poroči!

— Tega pa ne bom storil iz golega usmiljenja. Da ne bi vseh mojih napak morala prenašati vedno le ena in ista, razdelim rajši to breme na več oseb.

SKLEPI UPRAVNEGA ODBORA

V mesecu septembru je upravni odbor razpravljajal o pripravi materiala za zasedanje delavskega sveta podjetja in o načinu ter možnosti realizacije sklepa za odprodajo stanovanj. Dalj časa se je zadržal na predlogu razpisnih pogojev za gradnjo stanovanj v Dobji vasi in merilih ter kriterijih za obračun nadomestila za čas odsotnosti z dela zaradi bolezni ali nege družinskega člana. Na podlagi predlogov in pripomb, ki so prispele na prvotno oblikovani predlog, je upravni odbor prišel do zaključka, da je pri kriterijih, če so prizadeti v obdobju

enega leta zadržani od dela večkrat na leto zaradi različnih bolezni in različnih diagnoz, spremeniti višino nadomestila do treh dni.

Poleg predlogov, ki so bili nato posredovani delavskemu svetu podjetja, je upravni odbor razpravljajal še o predlogu za povišanje štipendij ter o drugih tekočih zadevah poslovanja naše železarnice in s tem v zvezi sprejel več sklepov.

Na predlog komisije za kadre in delovna razmerja se z novim šolskim letom 1966/67 odobrijo štipendije v višini:

kot so odobreni vsem ostalim našim delavcem — izrednim slušateljem.

— Osvojen je bil predlog, ki ga je v potrditev predložiti še delavskemu svetu podjetja, za delno spremembo kolektivnega nezgodnega zavarovanja.

— Prošnja v železarni zaposlenega Petra Dobrovnikarja, da bi mu letos dodelili dolgoročni kredit za dograditev stanovanjske hiše, je bila odklonjena, ker smo sredstva, določena za te namene, letos že v celoti razdelili.

— Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev je bila odklonjena prošnja odbora za dograditev radijske oddajne postaje v Slovenjem Gradcu.

— Za kritje dejanskega plačila stroškov za opravljeno delo švedskega strokovnjaka dipl. inž. Fahlberga je upravni odbor osvojil predlog, da ga mora potrditi še delavski svet podjetja, da se iz sklada skupne porabe na poslovni sklad prenese 3500 N din. Za ta znesek bo oddelek za zunanjo trgovino nabavil ustrezna devizna sredstva in račun za opravljeno delo poravnal. Ker imamo na skladi skupne porabe še nekaj nerazporejenih sredstev, je bilo sklenjeno, da naj se jih prenese na poslovni sklad in poravnava še zaostale račune za opravljeno delo inozemskih strokovnjakov v naši železarni. Podatke o višini teh izdatkov zbere vodstvo VEO.

— Pritožbo, ki so jo zaradi stanovanjskih razmer v stavbi, v kateri imamo kvantometer, naslovili na našo železarno nekateri stanovanjci, je UO odstopil vodstvu splošnega sektorja z nalogo, da imenuje posebno komisijo, ki naj ugotovi dejansko stanje in predlaga tudi način rešitve pritožbe.

— Predlog obratnega računovodstva za imenovanje popisne komisije za popis livarskega pribora in valjev se je osvojil z dopolnitvijo, da je pri komisiji za popis livarskega pribora črtati Otmarja Ferka, ker je že dalj časa bolan in dela v komisiji ne bi mogel opravljati, namesto njega pa imenuje Alojza Čreslovnika, prav tako zaposlenega v livarni.

— Predlog podjetja »Modna oblačila« Ljubljana, da bi v naši železarni prevzeli odtegotvanje rednih mesečnih obrokov za naše delavce, ki bi pri njih na obročna mesečna odplačila nabavili oblačila, je bil zaradi prevelikega števila obstoječih odtegljajev in dodatnega dela odklonjen. Pripočati pa jim je, da naj si zadevo uredijo tako, da se za pobiranje mesečnih obrokov dogovorijo z za to zainteresiranimi našimi delavci, ki bi to delo proti plačilu bili pripravljeno prevzeti.

— Na predlog vodstva splošnega sektorja je bil za delovna mesta vodja komunalnega oddelka, vodja VNS in vodja gasilsko reševalne službe odobren deljen delovni čas z dopolnitvijo, da mora vodstvo splošnega sektorja zaposlenemu na delovnem mestu vodja VNS ne glede na odobritev deljenega delovnega časa zaradi potrebe službe določiti neodrejeni delovni čas.

— Pritožba v valjarni zaposlenega Jožeta Zormanarja zoper ukrep, ki mu ga je izrekla zaradi kršitve delovnih dolžnosti komisija za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti in za izrekanje ukrepov, je bila zavrnjena, ker je bilo iz predloženih dokumentov raz-

za metalurško šolo

— za kovinarske poklice:

Letnik	Osnova štipendije	Stimulativni del štipendije				
		Ocena za prakso	zadostno	Ocena za teorijo dobro	prav dobro	odlično
I.	100	dobro	10	20	30	40
		prav dobro	20	30	40	50
		odlično	30	40	50	60
II.	120	dobro	13	26	39	52
		prav dobro	26	39	52	65
		odlično	39	52	65	78
III.	140	dobro	15	30	45	60
		prav dobro	30	45	60	75
		odlično	45	60	75	90

— za metalurške poklice:

Letnik	Osnova štipendije	Stimulativni del štipendije				
		Ocena za prakso	zadostno	Ocena za teorijo dobro	prav dobro	odlično
I.	130	dobro	13	26	39	52
		prav dobro	26	39	52	65
		odlično	39	52	65	78
II.	150	dobro	17	34	51	68
		prav dobro	34	51	68	85
		odlično	51	68	85	102
III.	170	dobro	20	39	58	77
		prav dobro	39	58	77	96
		odlično	58	77	96	115

— za srednje, višje in visoke šole:

Letnik	Visoke šole	Višje šole	Srednje šole
I. letnik	250,—	250,—	210,—
II. let. in abs. st.	260,—	260,—	220,—
III. letnik	270,—	—	230,—
IV. let. in abs. st.	280,—	—	240,—

Na predlog komisije za kadre in delovna razmerja je upravni odbor na svojih sejah odobril:

— Od Tovarne glinice in aluminija Kidričevo se prevzame njihov dosedanji štipendist Jože Šegel, slušatelj II. letnika metalurške fakultete, pod pogojem, da izpolni pogoje za vpis v III. letnik. V tem primeru bomo tovarni glinice in aluminija povrnili do sedaj izplačani znesek štipendije v višini 4820 N din, s tem da se pogodbene obveznosti od njih v celoti prenesejo na našo železarno.

— S šolskim letom 1966/67 se ponovno odobri štipendija slušatelju FAGG — odde-

lek za arhitekturo — Jožku Frasu na račun v šolskem letu 1964/65 razpisane štipendije na tej fakulteti.

— Cvetki Golob se s šolskim letom 1966/67 izjemoma odobri štipendija za čas šolanja na Ekonomski srednji šoli Slovenj Gradec. Štipendija ji je bila izjemoma odobrena, ker je bil njen oče zaposlen v naši železarni in se je pri delu smrtno ponesrečil, pa je tako ostala brez skrbnika in za šolanje potrebnih finančnih sredstev.

— Andreju Stermcu, zaposlenemu v kemijskem laboratoriju, se za čas izrednega študija na Višji tehniški šoli — oddelek za kemijo v Mariboru, odobrijo isti pogoji,

vidno, da mu je bil odobren letni dopust samo za deset dni in bi se moral po preteku tega časa vrniti na delo, kar pa ni storil. Ker je s tem kršil delovne dolžnosti, je upravni odbor menil, da je izrečeni ukrep komisije utemeljen, zato ga je potrdil.

— Dijakom Ekonomske srednje šole Slovenj Gradec Mariji Božič, Adeli Lešnik, Mariji Rus, Elici Prikeržnik, Ireni Kurmanšek in Vinku Ošlaku, ki so meseca septembra letos v okviru rednega učnega programa bili na prakti v naši železarni, se za opravljeno delo izjemoma odobri nagrada v višini 10.000 S din za posameznika.

Službena potovanja v inozemstvo

— Inž. Jožetu Geršaku, inž. Ferdu Medlu in Francu Gorniku se odobri 4-dnevno službeno potovanje na Češkoslovaško. Potovanja bo opravljeno z osebnim avtomobilom inž. Jožeta Geršaka.

— Otu Lešu se odobri 4-dnevno službeno potovanje v Italijo, ki bo opravljeno z vlakom.

— Inž. Mitji Šipku se odobri 6-dnevno službeno potovanje v Zahodno Nemčijo, ki bo opravljeno z vlakom. Ker bo pri podjetju, kamor potuje, za čas bivanja imel na razpolago brezplačno stanovanje, se mu zato po predpisih določene dnevnicke za Zahodno Nemčijo zmanjšajo za 20%.

— Alojzu Breznikarju se odobri 2-dnevno službeno potovanje v Avstrijo, ki bo opravljeno z vlakom.

— Inž. Ivanu Zupanu se odobri 10-dnevno službeno potovanje na Češkoslovaško in v Avstrijo, ki bo opravljeno z vlakom.

Ob obravnavi predlogov za službena potovanja je upravni odbor ugotovil, da sedaj, ko v železarni za nekatere obrate čutimo delno pomanjkanje naročil, opazamo, da imamo premalo osebnih stikov s podjetji doma in v inozemstvu. Praksa kaže, da so osebni stiki najbolj uspešna metoda poslovanja tudi za preskrbo z novimi naročili. Zato se sklene, da mora komercialni sektor za določeno obdobje izdelati predlog, katera podjetja v inozemstvu bi zaradi uspešnejšega poslovanja in preskrbe z novimi naročili bilo treba še letos obiskati. Poleg navedbe držav in firm je v predlogu predvideti tudi delavce, ki bi ta podjetja poslovno obiskali.

Prejšnji mesec smo v našem počitniškem domu v Portorožu zaključili glavno sezono. Za letovanje pa se je prigrasilo še nekaj interesentov, ki bi želeli v domu letovati pod pogojem, da bi že veljale posezonske cene. Upravni odbor je z namenom, da bi bil naš počitniški dom čim dalj časa izkoriščen, ker bi na ta način zniževali tudi stroške poslovanja, prišel do zaključka, da bi kazalo že letos uvesti posezonske cene, ki pa seveda ne bi smele biti nižje od dejanske ekonomske cene počitniškega doma. Na podlagi kalkulacije in ostalih izračunov, ki so bili opravljeni, je bilo ugotovljeno, da znaša dosedanja ekonomska cena dnevnega penziona 2650 S din. Glede na tako ugotovitev je bilo odločeno, da se že septembra letos v našem počitniškem domu določijo posezonske cene, ki znašajo za inozemske goste 3000 S din za dnevni penzion, za tuzemske goste pa 2650 S din, medtem ko ostane cena za člane naše delovne skupnosti, za katere železarna že prispeva določeni del, nespremenjena.

Upravni odbor je moral razpravljati še o pritožbah članov naše delovne skupnosti, ki so se obrnili za posredovanje na njegov naslov zaradi tega, ker niso bili upoštevani pri letošnji razdelitvi stanovanj, ali pa so smatrali, da merila in kriteriji, ki so jih za dodelitev stanovanj določile posamezne komisije, niso realni. Ob obravnavi teh pritožb je moral upravni odbor ugotoviti, da je delitev stanovanj po našem statutu prenesena v izključno pristojnost organov upravljanja v delovnih enotah. Ker bi vsako spreminjanje odločitev teh organov bilo istočasno tudi kršenje njihovih samoupravnih pravic, upravni odbor pritožbam ni mogel ugoditi, odločil pa je, da se odstopijo v ponovni postopek in rešitev za to pristojnim organom delovnih enot.

Upravni odbor je na svojih sejah razpravljal še o prošnjah za odobritev izredno plačanih dopustov in odprodaji raznega materiala, končno pa se seznanil še z vzroki zastojev v čistilnici jeklolitine in z ukrepi, ki jih je s tem v zvezi sprejel delavski svet podjetja. —et

Odprodaja stanovanj

Delavski svet naše železarne je na zasedanju meseca septembra obravnaval problem oskrbe delavcev s primernimi stanovanji. Ugotovil je, da potrebe rastejo znatno hitreje od sedanje dinamike izgradnje novih stanovanj.

Pri analizi predvidenih finančnih sredstev je delavski svet ugotovil, da v bližnji prihodnosti ni možno pričakovati takega priliva v sklad skupne porabe, da bi samo z angažiranjem družbenih sredstev mogli primerno povečati stanovanjsko gradnjo. Zato se je odločil za prijem, ki naj poleg družbenih sredstev v večji meri kot doslej zajame tudi zasebna denarna sredstva. Ta naj bi med drugim zajeli tudi na ta način, da odprodamo že vseljena stanovanja.

Delavski svet je predlog o odprodaji že vseljenih stanovanj osvojil z dopolnitvijo, da mora pogoje, pod katerimi bi bil odkup možen, določiti upravni odbor, in se s stanovanjskim podjetjem Ravne na Koroškem o razpisu in odprodaji dogovoriti.

O načinu realizacije tako sprejetega sklepa je na zadnji seji razpravljala upravni odbor. Potem ko so bili prediskutirani vsi vidiki in možnosti odprodaje, je upravni odbor izoblikoval in za odprodajo stanovanj sprejel naslednje pogoje:

— da se odprodajo stanovanja, ki smo jih iz našega stanovanjskega fonda prenesli na stanovanjsko podjetje. Odprodaja se lahko opravi pod naslednjimi pogoji:

a) kupec mora ob sklenitvi kupoprodajne pogodbe vplačati stanovanjskemu podjetju za potrebe stanovanjske izgradnje naše železarne ekvivalent revalorizirane vrednosti prodanega stanovanja. Prednost pri nakupu imajo sedanji uporabniki stanovanj, predvsem pa zaposleni v železarni Ravne. Stanovanje, ki ga sedanji nosilec stanovanjske pravice ne bi odkupil, se drugemu kandidatu lahko odproda samo, če je med sedanjim uporabnikom in bodočim kupcem predhodno dosežen sporazum. Za odkup stanovanj bo naša železarna članom svoje delovne skupnosti nudila naslednje ugodnosti:

Jesen je tu

— da jim pri nakupu daje možnost kreditnega plačila do 60% revalorizirane vrednosti stanovanja za dobo 30 let z 1,5% obrestno mero.

b) Člani delovne skupnosti se lahko odločijo, da ob nakupu predložijo sklenjeno pogodbo s kreditnim zavodom o obveznem celoletnem varčevanju, ki bo v dvanajstih obrokih dalo najmanj 20% revalorizirane vrednosti stanovanja. Delavcem-varčevalcem se bo s predloženo pogodbo o obveznem mesečnem vplačevanju obrokov Kreditni banki pred sklenitvijo kupoprodajne pogodbe dala možnost, da 40% del poravnajo 12 mesecev po sklenitvi kupoprodajne pogodbe.

c) Kreditna banka Celje, podružnica Slovenj Gradec, bo obveznim varčevalcem po 12 mesecih poleg vročenih sredstev v enaki višini dala na razpolago še triletni kredit. Varčevalec, ki bo vročil 20% vrednosti revaloriziranega stanovanja, bo s tem eno leto po sklenitvi pogodbe z banko imel na razpolago 40% zneska tako določene vrednosti stanovanja.

Pogoj, da lahko stanovanje odkupijo samo sedanji nosilci stanovanjske pravice in le po predhodnem sporazumu z njimi tudi ostali interesenti, je upravni odbor osvojil zaradi tega, ker bi nam v nasprotnem primeru zahteve kupcev stanovanj za izpraznitev lahko povzročale dodatne nepotrebne nevšečnosti.

Razpis za odprodajo stanovanj bo pod temi pogoji izvršilo stanovanjsko podjetje Ravne na Koroškem v mesecu oktobru letos. Prijave za odkup stanovanj bo do 31. oktobra zbiralo stanovanjsko podjetje oziroma se bodo interesenti morali prigrasiti temu podjetju. —et

PESEM DELA

Krt rumeni
in jekleni
pod mojim oknom
zemljo rije
in njegove melodije
jemljejo nam sluh.

Krt rumeni
in jekleni
naj le rije,
rije, rije,
ker njegove melodije
dale bodo kruh.

Milemot Lotar

Kako bo s praktikanti v prihodnje

Kup razigranih mladoletnikov, njihove šale in potegavščine, nekaj delovnih nezdod in tragična smrt, vse to je bilo vzrok, da smo letošnje poletje v železarni govorili o praktikantih več kot prejšnja leta; bolj zavzeto tudi bolj zaskrbljeno in resno kot sicer. Zato smo vprašali za mnenje o tej stvari vodjo kadrovskega oddelka Franca Goloba, vodjo HTV Franca Čegovnika in obratovodjo mehanske obdelovalnice Jožeta Potočnika in objavljamo bistvene misli ter stališča, ki so jih tovariši izrazili v pogovoru.

Uredništvo

Tovariš **Golob** je povedal, da je v letošnjih počitnicah delalo pri nas 508 praktikantov, od tega julija 259 in avgusta 249. Izraz »praktikant« ne ustreza povsem, ker ločimo praktikante z napotnico, to je dijake in študente raznih srednjih strokovnih, višjih in visokih šol, ki morajo opraviti obvezno počitniško prakso (teh je bilo letos 271), in ostale brez napotnice, to so npr. gimnazijci, učenke administrativne šole in učenci osnovne šole, ki so končali 8. razred in so dopolnili 15 let (letos 237).

Praktikante z napotnico je železarna začela sprejemati leta 1958, od leta 1960 pa tudi ostale. Ker je pri prvih praksa sestavni del študija, bi govorili tokrat bolj o ostalih.

Praktikantov brez napotnice v počitnicah ne sprejemamo toliko zaradi potreb podjetja (kot zato, da jih odtegnemo kvarnemu vplivu »ceste« in jim obenem vsaj delno zagotovimo denar za nadaljnje šolanje in pomoč staršem.

Ob tako velikem številu enih in drugih praktikantov nastane vprašanje, če se lahko koristno zaposlijo, saj jih je bilo v posameznih obratih prek 40.

Obrati utemeljujejo stvar tako, da lahko na ta način omogočijo uporabo letnega dopusta svojim delavcem. Vendar ta utemeljitev ne drži popolnoma, saj bi lahko dopuste planirali prek celega leta.

Imeli smo tudi primere, ko so starši ob prijavljanju svojih otrok dajali napačne podatke o njihovi starosti in smo morali takšne praktikante odstraniti iz podjetja ko smo ugotovili, da še niso stari 15 let.

Glede na to, da prevzamejo tako podjetje kot posamezniki z začasnim zaposlovanjem dostikrat zelo nerazsodnih in razigranih ter premalo resnih mladih ljudi veliko odgovornost (saj obstaja možnost večjega števila nezdod, ki imajo lahko tudi trajne posledice), bi v bodoče kazalo razmisliti o tem, da bi sprejemali na prakso samo praktikante z napotnico.

Tovariš **Čegovnik** je povedal, da je bil tako julija kot avgusta prirejen za praktikante enodnevni seminar o varnosti pri delu. Na njem so bili mladi ljudje seznanjeni z nevarnostmi v železarni nasploh in še posebej v posameznih obratih ter o varnostnih ukrepih. Služba HTV je storila vse, da bi praktikante opozorila na resnost dela in da bi se dejansko zavedali nevarnosti, ki so in ki jim je treba posvetiti vso pozornost.

Še posebej so bili z varnostno oz. delovno disciplino seznanjeni tisti, ki so bili dodeljeni v proizvodne obrate. V dogovoru s kadrovskim oddelkom in z obratovodstvi so

bili tudi dodeljeni na lažja delovna mesta, ki niso škodljiva zdravju ne življenjsko nevarna. Vsi so prejeli delu ustrezno zaščitno opremo, obratovodstva pa so poskrbela za to, da so bili vsak s svojim delom seznanjeni.

Kljub temu pa sta se julija pripetili praktikantom dve delovni nezdodi (1 v topilnici, 1 v jeklovleku), avgusta pa celo pet (2 v mehnični, 1 v čistilnici, 1 v valjarni, 1 v OTKR); pet je bilo lažjih, dve težji, pri nobeni pa ne moremo reči, da bi jo povzročile pomanjkljivosti v tehnični ali osebni zaščiti, ampak gre za premajhno zavest posameznikov oz. za neupoštevanje navodil in neprevidnost.

Odstotek nezdod glede na število zaposlenih praktikantov je razmeroma visok. Najbrž res vsi na posameznih delovnih mestih niso bili deležni zadostne pozornosti, res pa je tudi, da v času naše proizvodnje ni dovolj časa za nenehno skrb za druge, ampak se mora paziti predvsem vsak sam.

Ker bi v primeru invalidnosti, ki bi jo povzročila delovna nezdoda, bila odškodnina, ki bi jo moralo plačati podjetje, izredno visoka, taka možnost pa zmeraj obstaja, nastane vprašanje, če se podjetju izplača najemati praktikante.

Na vsak način pa bi kazalo prihodnje leto pooprstiti merila pri sprejemu. Morda sploh ne bi sprejemali mlajših od 16 let, v težjih obratih bi se nemara meja dvignila na 18 let. Paziti bi morali tudi na to, da bi sprejemali le telesno krepke. Še bolj bomo morali pooprstiti ukrepe za varno delo, obratovodstva pa bodo morda poskrbela, da bi bil kdo v obratu posebej zadolžen za praktikante.

Jože Potočnik je najprej načel vprašanje ekonomske utemeljenosti zaposlovanja praktikantov. Začelo se je pred leti z gimnazijci, ki so prišli v železarno na proizvodno delo. Ker so nekateri delali dobro, so jih v obratu radi videli tudi v počitnicah, vsa stvar pa se je razvila s časom do takšne stopnje, da se je premaknila s področja ekonomike na področje sociale. Treba je pa poudariti, da so mnogi praktikanti delali zelo dobro, da so prejeli osebni dohodek pošteno zaslužili in da ni bil ne miloščina ne socialna podpora.

Kar se tiče nezdod, je ob takšnem številu zaposlenih še sreča, da jih ni bilo več. Za prihodnje leto bo v mehnični delavnici komisija HTV sestavila seznam delovnih mest, na katerih bi tudi v bodoče lahko zaposlovali praktikante. V glavnem bodo to najbrž takšna delovna mesta, na katerih delavec nima opravka s strojem, tako npr. čiščenje oken (kar je treba opraviti enkrat letno), nadomeščanje nekaterih pisarniških moči, delo v garderobi ter v orodnem skladišču itd.

K strojem pa praktikantov brez napotnice ne bi več puščali, saj tudi iz industrijske šole ne dobivamo fantov že prvo leto, ko se začnejo učiti, ampak šele potem, ko so se v šolskih delavnicah že seznanili s stroji pod strokovnim vodstvom.

Pa še tako ostane velika odgovornost do teh mladih ljudi in njihovih staršev, ki pričakujejo, da se bodo otroci vsak dan zdravi vrnili domov, prav tako pa tudi od-

govornost do delovodij. Upravni odbor je namreč sklenil, da bo v primeru, če bo morala železarna zaradi nezdode plačati odškodnino, terjala od »krivega« obratovodstva vračilo.

Zato kaže te stvari res dobro premisliti in urediti, preden bo leto naokrog.

n. r.

Za dobro voljo

Otroška

Učitelj: »Kaj dela tvoj oče?«

Učenec: »Kašlja, ker je bolan.«

Učitelj: »Mislim, kaj dela, kadar je zdrav?«

Učenec: »Takrat ne kašlja.«

Nesporazum

— Koliko jih pokadiš na dan?

— Prej sem tri, odkar mi je zdravnik prepovedal, pa največ dve...

— Cigareti?

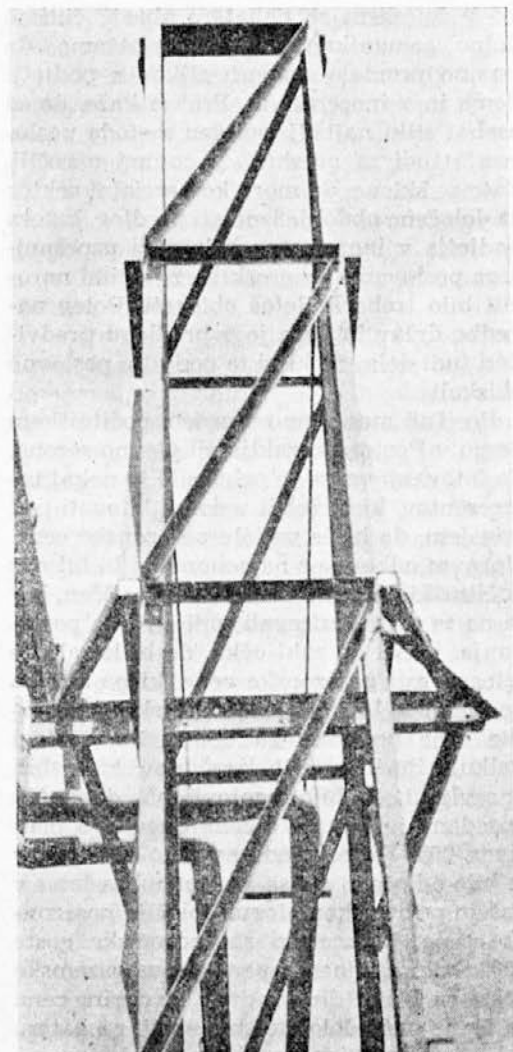
— Ne, dve škatli cigaret.

Statistična

— Ali veš, kdo je kriv, da rastejo naši dohodki počasneje, kot si želimo?

— Vem, premajhna delovna storilnost.

— Ne, temveč statistiki, ki računajo dohodek na glavo prebivalca in ne na njegov žep.

Opornik

Kaj je GATT

Ako nisem spregledal, se v našem časopisu še ni pisalo nič o GATT in njegovi vlogi; mogoče je bilo kaj napisano med vrstami, vendar ni bilo opazno.

Ker se večkrat srečamo z različni vprašanji o GATT, kaj je to, kako se bo odrazil v našem gospodarstvu, kakšen vpliv bo imel GATT na našo državo itd. in velikokrat vprašani ne dobi zadovoljivega odgovora, sem se odločil, da po domače poskušam razložiti to tujko, ki jo je že vsak med nami slišal zadnje leto zelo pogosto in ki je povzročila toliko razprav in razgovorov.

Torej, kaj je GATT in kako je nastal? Beseda je kratica naslova (štirih začetnih črk v angleškem jeziku) — General Agreement on Tariff Trade — **Splošni sporazum o carinah in trgovini**. Kakor vidite iz naslova, ne gre za nobeno grupacijo, ampak za čisto trgovinski dogovor o vrednosti carin, ceni izdelkov, načinu prodaje in podobno.

Sporazum GATT je nastal po drugi svetovni vojni kot rezultat zmanjšanja potrošnje različnih izdelkov ameriške industrije. Znano je, da je industrija ZDA po letu 1940 zelo naglo dvigala proizvodnjo in je v letih 1942 in 1943 bila sposobna proizvajati ogromno količino izdelkov in materialov, ki so se uporabljali v vojne kakor tudi civilne namene. Vlada ZDA je tako ekspanzijo, to je hiter razvoj, forsirala in imela pri tem znatne uspehe. Tako je npr. proizvodnja jekla narasla na 150 milijonov ton, kar ni nihče pričakoval, dalje je ogromno narasla proizvodnja avtomobilov vseh vrst, predvsem pa kamionov, katerih so imeli leta 1940 — 4,6 milijonov, leta 1945 pa je vozilo po ZDA že 8 milijonov kamionov. Ravno tako je narasla proizvodnja tekstilne industrije za dvakrat itd. itd. V zvezi s tem ogromnim gospodarskim razvojem so se razvijale tudi stranske dejavnosti, katerih razvoja ni nihče planiral niti pričakoval, npr. embalaranje za prevoz na večje razdalje. Posebnost v tej panogi je pojav kontenerizacije materiala, kjer se je tehnika embalaranja tako izpopolnila, da je postal transport enostaven, hiter in traen ter se lahko uporabljajo različna vozila za transport enega in istega materiala.

Ves ta silen gospodarski razvoj in naraščajoči odzvem izdelkov ter hitra in dobra prodaja se je pričela ustavljati takoj po drugi svetovni vojni in je v letih 1947 in 1948 bilo največje zmanjšanje proizvodnje. Mnoge dežele so prekinile ali zmanjšale trgovske nabave v ZDA, mnoge so začele same proizvajati, kar prej niso smele, in to je povzročilo kopičenje materiala v ZDA ter povzročalo zmanjšanje proizvodnje. Marsikatera tovarna je čez noč postala nerentabilna, druge so komaj dihalo, ugašale so celo 300-tonske martinovke, kamioni so riaveli po cestah, ladje so samevale ob obalah. Z eno besedo: grozila je gospodarska kriza in prvi stotisoči nezaposlenih so že prejemale državno podporo.

Kakor so leta 1940 forsirali proizvodnjo, tako je v teh letih vodstvo ZDA mrzlično iskalo rešitev tega grozečega problema. Nastalo je več načinov prodaje materiala, ki so jih imenovali različno: pomoč zaveznikom, pomoč okupiranim deželam, prodaja viškov, pospeševanje obnove na vse do Marshalovega plana. Nekateri načini so imeli politično obeležje, drugi zopet ne. Sčasoma je v ZDA prevladalo mnenje, da je nujno potrebno omogočiti drugim deželam svobodni razvoj, vendar tega razvoja ne omejevat s političnimi pritiski, ampak ga podpreti in omogočiti trgovanje v ZDA na principu enakopravnosti, to je pravic na tudi obveznosti enega do drugega. Tako načelo je bilo sprejemljivo za mnoge dežele in trgovina je začela naraščati, proizvodnja se je večala postopoma in skromno, rentabilnosti se je posvečalo vedno več pozornosti, produktivnost je naraščala in ZDA so se rešile krize, čeprav na račun manjših dobičkov in počasnejšega dviga proizvodnje.

Dne 1. 1. 1948 sredi hude zime je bil podpisan prvi sporazum, imenovan GATT, med ZDA in še 22 drugimi državami. Ker je takrat že veljal Marshalov plan, pojav tega sporazuma ni vzbudil velikega zanimanja, poleg tega pa so ZDA na več krajih sveta rožljale z orožjem in so se države izogibale kakršnihkoli sporazumov z ZDA. Kasneje se je pod vplivom mirnejšega razvoja in domačih težav vedno več držav

vključevalo v ta trgovski sporazum in tako je število članic naraslo na 80, kolikor jih GATT šteje danes. Število članic se je skoraj četverkrilo v približno 20 letih. Po politični ureditvi je tu pravi konglomerat, saj so članice države izrazito kapitalističnega značaja, npr. ZDA, Kanada, poleg kraljevin, ali celo vladavin novih držav Afrike, nato razne republike kakor tudi socialistične dežele kot pravo nasprotje kapitalizma. Že iz sestave se vidi, da so pravila GATT takšna, da jim je vseeno, kakšno družbeno ureditev ima država članica, pogoj je samo, ali je zmožna trgovati v okviru sporazuma ali ne, če je sporazum že podpisala. Ker pa GATT ni dogovor pod lipco ob kozarčku cvička, ima svoj statut, ki ni kompliciran, pa tudi ne enostaven. Neki ekonomist mi je trdil, da ga vsak, ki ga preštudira, zlahka razume, saj je vse postavljeno na osnovi logike in koristi vseh članic ter še posebej dveh medsebojnih podpisanic.

Osnova sporazuma GATT sestoji iz sledečih postavk:

- POLOŽAJ,
- NAČELO,
- CILJ,
- PROGRAM.

Skušal bom to nekako raztolmačiti po posameznih postavkah.

Pod postavko **POLOŽAJ** je mišljen položaj ali s tujko status države podpisnice sporazuma. Ta je lahko polnopravni — obsega 67 držav, začasni — 6 držav, posebni — 2 državi, de fakto — 5 držav, opazovalni — število mi ni znano.

Jugoslavija je letos postala polnopravni član GATT in je bila pred tem opazovalni član in nato začasni. Prevladuje praksa, da so v novejšem času nove podpisnice zelo dolgo opazovalni člani, t. j. imajo pravico do opazovanja dogajanj v okviru sporazuma drugih držav članic in tudi morajo biti opazovane, t. j. kako se razvija njihova industrija, kmetijstvo, kapacitete, produktivnost itd. Torej, če te ocenijo pozitivno, si šele priboriš pravico do vpisa kot začasni član.

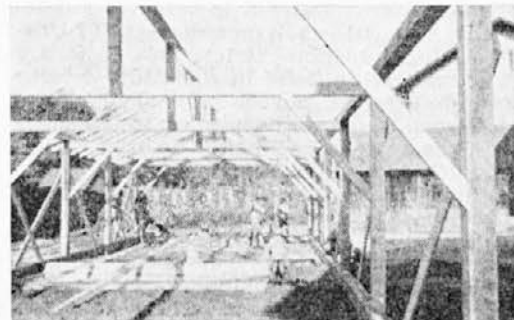
NAČELO je glavni del statuta tega mnogostrankega trgovskega sporazuma, ki vsebuje recipročne pravice in obveznosti držav članic. To je nekakšen dalj-dam po predpisanih načelih. Statut pozna tri glavna načela:

- načelo nediskriminacije,
- načelo zaščite domače industrije in kmetijstva,
- načelo konsultacij.

Poleg tega so še načela klavzul, imunitete itd.

Načelo nediskriminacije pomeni, da mora članica GATT obravnavati uvoženo blago enako kot domače. Ne sme tujega blaga ceniti nižje po kvaliteti, ako je izpolnilo veljavne kvalitetenorme. Ne sme se na ceno tujega blaga nabijati višja cena z dodatnimi carinami, taksami, dajatvami, ali uvajati druge administrativne postopke, ki bi diskriminirali tuje blago na domačem trgu. Višja cena enakega artikla lahko izvira le iz sporazuma o carinah med obema državama, ki se o tem dogovorita. Tudi z reklamo ali pronaganjem se ne sme tujega blaga zapostavljati ali postavljati v zaničevan položaj itd. Tudi razne primerjave med proizvodi niso dopustne v škodo tujega proizvoda, skratka vsako zapostavljanje tujega blaga je prepovedano.

Načelo zaščite domače industrije je pravica države članice, da zaščiti svoj proizvod, za katerega smatra, da še ni konkurenčen, vendar samo s carino. Drugih zaščit se ne sme uporabljati, kot na primer prometnega davka ali podobno. Ako se dovoli uvoz nekega predmeta s carino 20%, bo cena vedno samo za 20% večja kot pri enakem domačem izdelku, ne pa 30%, pa čeprav bo šel dobro v prodajo. V načelu zaščite pa je izrecno prepovedana uporaba količinskih uvoznih omejitev z namenom zaščite domače industrije, izjema pa je le v primeru težav s plačilno bilanco. Vse to pa je natančno določeno v pravilniku statuta GATT. To načelo je najbolj pereče in marsikatero državo je to načelo precej prizadelo, ker npr. ni mogla preprečiti vdora velikih količin tujih artiklov. Celo ustanoviteljica GATT je morala mirno gledati

Otroci se znajo igrati povsod

neprekinjen dotok »folksvagnov« prek oceana, pa čeprav je Amerika dežela avtomobilov.

Tretje načelo je načelo konsultacij ali po domače, načelo dogovorov. To načelo je še najbolj komplicirano, ker je urejeno na dva načina. Prvi je ta, da je natančno določeno, kdaj in kako bodo potekali razgovori (seje) in kateri problemi se bodo na ta način reševali. S tem načinom se rešujejo problemi plačilne bilance, finančne težave, omejevanje uvoza itd., torej predvsem denarne zadeve. Z drugim načinom pa se dopuščajo razgovori med dvema državama, ki želita urediti vsak problem v okviru sporazuma GATT ali pa npr., da se rešuje pritožba neke države zoper drugo državo, ker se smatra, da je bil kršen statut ali dogovor. Take pritožbe so zelo pogoste in se vse rešijo ugodno za skupnost GATT, vendar ne vedno za tistega, ki se je pritožil. Zelo dolgo se je reševal prepir med Švedsko in Italijo zaradi uvoza umetnih tkanin iz Italije na Švedsko zaradi tega, ker so Švedovi ovirali uvoz. Nastala je tako imenovana »najlon afera«. Vsa zadeva se je končala tako, da je Švedska morala popustiti in italijanski najlon »šuškvaci«, srajce in podobno so neomejeno šli v prodajo na Švedsko. Dalje je sedaj pred vrati spor med Francijo in Italijo zaradi makaronov, katere bo Francija v velikih količinah začela izvažati v Italijo, ker so cenejši, carinska zaščita pa ne bo več učinkovita. In tako bo dežela makaronov pričela jesti tuje makarone, ker bodo cenejši. Baje bodo z veliko hitrostjo in z državnim denarjem zgradili moderno tovarno testenin, ki bo delala cenejše in se tako vsaj deloma otresla tujih, cenejših, vendar nevarnih testenin.

Veliko je tudi odvisno od tega, kako katera podpisnica sklene sporazum in kako pazi na kršenje drugih, kajti tu velja večno pravilo pravnikov: »Kjer ni tožnika, tudi ni sodnika«. Tako se je Urugvaj naenkrat spomnil, da ga cela vrsta držav izkorišča in krši pravila GATT, zato je tožil in vse tožbe brez izjeme dobil. Poudariti pa moram, da ni namen GATT izkoriščanje nevednežev, ampak da se vsaki novi podpisnici svetuje dolgo opazovanje in tudi ustrezen sklenanje pogodb, da bi se izognile kasnejšim težavam s plačilno bilanco.

Statut GATT ima tudi svoje cilje ali, kot jih nekateri imenujejo, akcije. Vsi cilji imajo namen omogočiti sproščeno trgovino in čim prej izravnati velike razlike v produktivnosti in standardu posameznih dežel. Našel bom nekaj ciljev, ki to poudarjajo:

- znižanje carin,
- odstranitev izven-carinskih ovir v zunanji trgovini,
- uveljavitev principa recipročnosti v odnosih med razvitimi in nerazvitimi deželami,
- izvoz nerazvitih pospeševati bolj kot izvoz razvitih dežel.

S slednjima dvema se v zadnjem času vedno bolj ukvarja GATT. Ne gre tu za neki human odnos ali dobrodeino akcijo, gre za navadno trgovino, kajti vedeti moramo, da praktično ni možna nikaka trgovina med ekonomsko močno in gospodarsko razvito državo in nerazvito in ekonomsko slabo državo. To bi bilo podobno kot npr., da bi bogato trgovsko podjetje odprlo veliko trgovino z radijskimi aparati in televizorji v neki oddaljeni vasi, kjer žive ljudje z majhnimi dohodki in brez elektrike. Nihče ne bi kupil televizorja, torej trgovanja ne bi bilo. Najprej je treba dati v vas elektriko in omogočiti boljši zaslužek, pa bodo tudi televizorji šli v denar in trgovanje bo uspešno.

Zato namerava GATT izvršiti ta svoj cilj, to je zmanjšati razliko med bogatimi in revnimi deželami. Zato pravila GATT priznavajo po-

sebnosti olajšave v trgovini le nerazvitim deželam. Da se ta cilj še bolj pospeši, je GATT izdelal »akcijski program« že leta 1963, ki forsira razvoj nerazvitih dežel in zmanjšuje dobičke razvitim deželam. Seveda velja akcijski program samo za države podpisnice, to je članice GATT, za druge pa se program ne briga. Oglejmo si nekaj točk tega programa.

1. Industrijske države ne bodo ovirale z novo carino uvoza iz nerazvitih dežel.

2. Oprosti naj se carine izvoz tropskih pridelkov v razvite dežele.

3. Razvite dežele naj ukinejo carine na uvoz surovin, ki so življenjskega pomena za nerazvito deželo.

4. Razvite dežele naj postopoma znižajo carine za polizdelke in izdelke za 50% v treh letih za vse nerazvite dežele itd.

Vse te točke imajo namen dvigniti proizvodnjo in standard nerazvitih in revnih dežel na tak nivo, da bo možna trgovina. Končni cilj vsega je **enakopravna trgovina z enakopravnimi partnerji**.

Ta osnovni cilj pa ni tako enostavno izvedljiv, kot je videti na prvi pogled. Res je, da so dobički razvitih dežel nekoliko padli v odstotkih na prodano količino ter da so se zaostale države nekoliko dvignile, vendar so še vedno ogromne razlike. Dobički razvitih dežel so v absolutnih zneskih narasli proti prejšnjim in le redkim zaostalim deželam je uspelo iztrgati se večni revščini in nizkemu standardu, pa še to na račun izčrpanja surovinskega bogastva. Zakaj nima ta cilj večjega uspeha, zakaj se hitreje ne dviga napredek — iščejo in ugotavljajo vzroke posebni strokovni odbori. Večinoma ugotavljajo notranje težave, ki ležijo v neizvajanju nasvetov GATT, v menjavi vodstva v državi, v gradnji nerentabilnih objektov, v oboroževanju, v zapravljanju denarja za pretiran luksuz itd. Tako npr. se je v neki državi trikrat popolnoma zamenjala vlada in vsaka je forsirala svoje cilje, vloženi denar pa je propadel. Neke afriška država je npr. zgradila veliko hidrocentrale, ki bo pet do sedem let nerentabilna, ker ne bo imela kam pošiljati električnega toka, ker še nima zgrajenih daljnovodov, tovarn, razsvetljave. Vsi se še spominjajo vojne med Indijo in Pakistanom, t. j. med dvema revnima deželama, ki sta zapravljali dragocene dolarje za drage topove in letala poleg človeških življenj. Tudi v naših časopisih smo brali, da je neki afriški minister v času svojega vladanja kupil svoji ženi zlato posteljo in zlato opremo za sobo — primer luksusa in razsipavanja vladajočih. V takih razmerah seveda vsi dobri nauki GATT ne pomagajo, gospodarstvo gre po zlu, revščina pa je vedno večja.

Razvoj GATT pa ni šel samo v smeri sprejemanja novih članov, ampak se je tudi izpopolnjeval ter je dobival razne dopolnitve in spremembe. Tak pojav imenujemo »runda«. Dosedaj je GATT doživel 6 rund, ki so vse prinesle izboljšanje pogojev, največje izboljšanje pa je prinesla »Kennedyjeva runda«, ki se je začela l. 1963 in se na žalost ni nadaljevala popolnoma v začetni smeri, ki jo je podal pokojni Kennedy. Osnova Kennedyjeve runde je bil zakon v ZDA o »ekspanziji zunanje trgovine«, imenovan Trade Expansion Act. Ta zakon smatrajo napredni ljudje po vsem svetu kot enega najboljših, ki so bili sprejeti v zadnjih desetih letih z namenom sprostitev trgovine in znižanja nesmiselnih carin. Ta zakon je predvideval povečanje narodnega dohodka ZDA za 4,5% proti 3%, kot je rastele prej, in tako bi vse ameriške tovarne obratovale s polno kapaciteto ter bi število nezaposlenih padlo od 10% na 4%. Da bi to dosegli, so predvidevali pomoč gospodarskega razvoja članicam GATT in okrepitev gospodarskih vezi na osnovi odprte trgovine in nediskriminacije. Znano je, da je bilo predvideno znižanje carin za 50% in za neke proizvode celo 100%, ako bi to storil tudi drugi partner. Načrt takega razvoja je bil koristen za vse članice GATT, saj je obetal velik razvoj industrije in znatno znižanje življenjskih stroškov, kajti Kennedyjeva runda je predvidela tudi znižanje cen osnovnim živilom, kot so kruh, meso in maščobe. Predvideval se je pojav tako imenovane nacionalne industrije, to je, da proizvajajo neka država tisto, kar ji najbolj gre v denar in najboljše zna, ne pa, da dela vse od kraja, pa čeprav trikrat dražje, kot bi lahko kupila. Dalje specializacija po artiklih, kooperacija z velikimi proizvajalci, dvig rentabilnosti z uvedbo modernih postopkov itd. Brez

dvoma bi velika večina držav s kolikor toliko urejenimi razmerami imela korist od te runde, koliko pa zavisi od mnogih faktorjev, medtem ko bi imele ZDA že omenjeno izboljšanje, to je obratovanje industrije s stoodstotno kapaciteto in znižanje brezposelnosti na realen nivo. Zanimivo je, da niti Kennedyjeva runda ni predvidevala stoodstotne zaposlenosti, ker baje smatrajo za koristno, da obstaja vsaj 4—5% brezposelnih.

No, načrt pokojnega Kennedyja je bil res dober in koristen, vendar je vedno tako, da ima načrt ali projekt in celo misel svoje zagovornike in nasprotnike. Nekatere skupine v ZDA so bile in so še danes mnenja, da je možna še druga, bolj enostavna pot, to je pot velike potrošnje vojnega materiala. Trdijo, da bo tudi na ta način zaposlenost narasla in tovarne vse delale, da ne bo treba ustavljati peči in strojev ter bo dobiček hitreje rastele. Dalje smatrajo, da nima smisla čakati na razvoj zaostalih dežel in se odpovedati ugodnim zaslužkom, ako se da to na enostaven način rešiti s prodajo svojega materiala domačim vojnim enotam ali pa drugim. Kakor kaže, ima ta skupina trenutno v ZDA precej besede (Vietnam) in se ne zaveda, da vodi ta pot v nesrečo. Upajmo, da Kennedyjeva runda ne bo ostala na pol poti in da bodo nasprotniki spoznali prednosti in ugodnosti te zamisli.

Jugoslavija in GATT sta se spoznala razmeroma pozno in se je tako naša država šele letos vključila kot 80. članica tega sporazuma. Pred leti, ko še nismo bili člani, smo pogosto slišali, da smo že industrijska dežela, da smo zgradili tako in tako industrijo, dalje da imamo uspešno prodajo v tujini itd. Ko pa smo bili sprejeti v GATT, so nas ocenili nekoliko drugače, kajti GATT ima razrede in te vtaknejo v tisti razred, kamor spadaš, in ne v tistega, kamor bi ti rad šel. Ko so pregledali naše sposobnosti, smo se znašli med takimi državami, da nam je kar nerodno, ko na ta način ugotovimo, kdo vse nas je že prehitel. V razredih pred nami je večina evropskih držav, pa tudi mnogo ameriških. No, to končno ni tako hudo, glavno je, da se bomo pravilno plasirali in od sedaj naprej poslovali bolj rentabilno.

O GATT in njegovem vplivu na jugoslovanske razmere se je veliko govorilo. Nekatere govorice so napovedovale pocenitev tujih avtomobilov, pralnih strojev, obrtniške opreme itd., celo popolno odpravo carin. Po navadi je taka govorica bila za tiste predmete, ki si jih kdo pač želi. Pri tem pa ni nihče pomislil, kako bo s tistimi izdelki, ki jih mi izdelujemo, ali bo tudi tam ukinjena carina? Kajti vsak je pričakoval od GATT le ugodnosti, ne pa tudi obveznosti, da bi lahko npr. kupil v trgovskem domu italijanski pralni stroj, medtem ko bo naše jeklo še vedno šlo hitro v denar, ker pač za naše izdelke ne bo konkurence. Ako sem v začetku dobro raztolmačil poslovanje GATT, je bralcem sedaj jasno, da so take govorice ali želje brez osnove, da so nerealne in utopistične. Nihče nam ničesar zastoni ne bo dal, vse, kar bomo izdelali, bo moralo biti enake kvalitete kot tuje blago, in z enakimi stroški, sicer ne bomo mogli prodajati v tujino pa tudi doma ne, ker bo na domačem trgu tudi konkurenca. Boljši standard si lahko ustvarimo le z boljšim delom.

S carinami je stvar taka, kot sem že povedal. Vsaka članica GATT ima pravico zaščititi nekatere svoje proizvode, ako še niso izdelani z enakimi stroški kot tuji, za neki čas, določen po principih GATT. Torej gre za **konsolidacijo carin**, ki jo je morala Jugoslavija izvršiti še pred sprejetjem. Trenutno je v veljavi sporazum, da se konsolidirane carine v nadaljnjih treh letih ne bodo dvigale ali padle, torej gre za stabilne, trdne carine, ki dajejo možnost stabilizirati naše notranje tržišče, da ne bodo cene rasle zaradi trenutnega večjega povpraševanja in podobno. GATT torej omogoča enakopravno trgovino. Če bodo npr. avtomobili zaščiteni s 30% carino, bodo tuji prodajali s 30% carino, pa tudi Crvena zastava bo lahko prodajala z isto carino v tujini.

GATT bo imel sicer velik vpliv na naše gospodarstvo, še daleč pa nima pravice vmešavati se v naša notranja gospodarska gibanja v tem smislu, kot nekateri mislijo. Ne sme nam predpisovati gospodarskih odločitev v proizvodnji, potrošnji ali pa na drugih področjih. Razumljivo pa je, da ima možnost svetovanja in predlaganja, kar pa je za naše razmere le koristno, glavna korist pa bo ta, da nam omogoča plasi-

rati naše artikla na tuja tržišča ob enakopravnih pogojih.

Sedanja jugoslovanska gospodarska politika je v tem, da se **stabilizira domače tržišče** in en način je v **povečanju izvoza**. Povečani izvoz ima mnoge prednosti za nas kot za vsako državo, ki izvažata. Nekaj jih bomo našli.

— Industrijo se primora, da dela rentabilno, to je ceneje kot do sedaj ali z enakimi stroški kot tuja.

— Hitro in elastično orientiranje industrije in obrti za plasiranje novih izdelkov, uporaba nove tehnologije.

— Dotok deviznega denarja in s tem stabilizacija dinarja do deviznega dinarja, ko bo zaloga deviz to zagotavljala.

— Zmanjšanje notranje potrošnje na domačem tržišču in s tem znižanje zaloge vseh vrst materialov.

— Povečanje interesa za iskane materiale in bolj skrbno ravnanje z njimi.

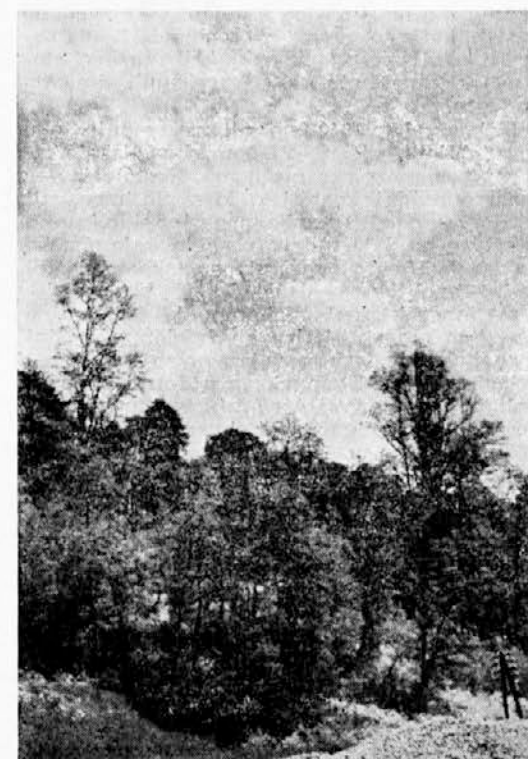
— Preprečitev kakršnekoli inflacijske težnje na skoraj vseh področjih trgovine.

Zadnja prednost povečanega izvoza je verjetno najboljši uspeh, ki ga lahko pričakujemo. Kajti povečani izvoz in zmanjšanje notranje potrošnje sta v sedanjih razmerah še najbolj realen parameter celotnega našega gospodarskega razvoja. Brez pomoči GATT verjetno tega ne bi mogli doseči. Ako bomo hoteli doseči, kar se predvideva, bo treba še marsikaj spremeniti.

Dejstvo je, da industrija že precej občuti reformo in je duh reforme — to je z eno besedo boljšega dela — že prevzel skoraj vsakega delavca. Toda povsod ni tako in še vedno se za slabo delo normalno dobro plača itd. Torej nekaterim stari administrativni sistem še vedno omogoča ležerno življenje, malo dela in ugodne plače. Takih primerov je veliko in jih ne bom našteval, ker jih vsak sam pozna dovolj. Priponil bi pa to, da GATT ni zdravilo za vse boleznin v gospodarstvu in da bo treba še marsikaj spreminiti, predvsem pa preprečiti izkoriščanje in zapravljanje denarja naše skupnosti. To naj bi bila naloga naših predstavnikov v vseh voljenih forumih in vodilnih ljudeh.

Za zaključek še zadnja novica o GATT. Dne 30. avgusta 1966 je v New Yorku izjavil uradni zastopnik State Departmenta g. McCloskey na redni tiskovni konferenci, da ameriška vlada pozdravlja pristop Jugoslavije k splošnemu sporazumu o carinah in trgovini (GATT). Dalje je opozoril na našo gospodarsko reformo, katero smo po njegovem mnenju začeli zelo smelo, ter da ZDA to upoštevajo in na koncu pozdravnega govora pričakuje izvajanje liberalne trgovske politike in plodno sodelovanje Jugoslavije v GATT.

Ing. Rado Jelerčić

Tišina

Lepa in koristna ekskurzija

Člani našega elektrotehniškega društva v Ždaru

Foto: A. Pavšer

Elektrotehniško društvo Ravne je priredilo za svoje člane petdnevno strokovno ekskurzijo v Avstrijo in ČSSR, katere se je udeležilo 40 članov. Za mnoge med njimi je bila to prva pot v tujo deželo in priložnost, da spoznajo prijateljski avstrijski in bratski češki narod. In res, vsa naša pot je bila eno samo prisrčno srečanje, ki nam bo ostalo v najlepšem spominu.

Že na Dunaju, kjer smo bili gostje firme ELIN-UNION — ta nam je dobavila elektro opremo srednje proge valjarne in vso visokonapetostno opremo v centralni transformatorski postaji skupno s tremi transformatorji po 20.000 KVA — smo občutili iskreno naklonjenost. Trije inženirji te firme so nas povedli v tovarno visokonapetostnih stikal v Floridsdorfu, ki leži na drugi strani Donave. Tam smo videli proizvodnjo visokonapetostne opreme in predvsem vzoren red, ki nam še marsikje manjka. Naš dobri znanec inž. Preissler pa nam je v pičlem času, ki smo ga imeli, razkazal nekaj znamenitosti Dunaja. Nekdanje cesarsko mesto je en sam spomenik burne preteklosti in marsikatera palača je zrasla iz žuljev podložnikov, med katerimi smo bili tudi Slovenci. Ko ogleduješ bogastvo zunanje arhitekture in razkošne notranjosti, se nehote spomniš skromnih koč naših ljudi, ki so tlačali tujcu. Danes smo ponosni na svojo svobodno domovino in tudi Dunaj si lahko ogledamo z drugačnimi očmi kakor naši dedje.

Težko smo se poslovili od prijaznih Dunajčanov in pot nas je vodila dalje na Češko. Pred mejo smo naredili kratek postanek, da bi bili »pravilno« pripravljeni na češke carinike. Na meji so nas presenetile ovire, ki spominjajo na taborišče, a ljudje so bili čisto drugi: domači in kakor naši. Hitro smo opravili vse formalnosti in že smo občudovali vedno nove slike prelepih polj in gričkov češke dežele. Našemu šoferju Rajku, Gorenjcu po rodu, so sicer manjkale smreke, a tudi te so nas kmalu pozdravile na »Viso-

čini«, ki obkroža Ždár nad Sázavo. Naslednji dan smo si ogledali Ždarske strojne tovarne in livarno, kjer izdelujejo našo novo težko progo. Velike in predvsem svetle hale, v katerih vladata red in čistoča, so naredile na vse udeležence velik vtis. Celo med težkimi stroji so našli prostor za cvetje in zelenje in ni odveč pripomba enega naših gostiteljev: »Kjer uspevajo cvetlice, tam se tudi človek dobro počuti.«

Mogoče bi se kaj takega kdo spomnil tudi pri nas. Prijazni gostitelji so nas povabili na Visočino, kjer smo preživeli nepozabne ure. Tam smo se tako zblížali z bratskimi ljudmi iz okolice Ždara, da smo jim morali celo peti slovenske pesmi. Upravnik doma je navdušen prišel k nam in nam povedal, da že tri leta ni bilo takega veselja. Upam, da mi niso zamerili tisti, ki so ob odhodu že čakali v avtobusu, medtem ko smo se drugi še vedno »poslavljal« in se nismo mogli posloviti. Če je človek zadovoljen in srečen, pač težko zapusti tiste, ki ga osrečujejo. Je že tako. Naslednji dan smo se odpeljali v Prago, kjer smo si ogledali tovarno ČKD, in sicer elektro oddelek. Predvsem so nas presenetili Čehi s proizvodnjo silicijevih usmernikov za električne lokomotive in tudi za druge pogone. Videli smo sestavljene kompletne omare z usmerniki po 200 A, skupna moč pa je znašala več kot 300 kW. Vprašal sem predstavnike Škoda-exporta, zakaj so nam za blooming odklonili napajanje glavnega motorja z živosrebrnimi usmerjevalniki, ko jih vendar ta tovarna izdeluje. Videli smo enoanodne posode jakosti 350 A. Odgovorili so mi, da z njimi še nimajo dovolj izkušenj pri valjarnah in da mora iti v tujino samo preizkušeno blago. Verjetno pa je tu igrala vlogo tudi višja prodajna cena.

S tem je bil »uradni del«, če smem tako reči, zaključen in ostalo nam je še dosti časa za ogled zlate Prage. Kjerkoli smo hodili, smo s spoštovanjem ogledovali davne spomenike slavne češke preteklosti. Ne

vem, ali so na nas naredili večji vtis mogočni Hradčani z gradom in katedralo Sv. Vida ali spomini na junaška dejanja preprostega ljudstva, ki je v boju s tujimi osvajalci vedno branilo svoje stare pravice. Opazili smo tudi, da povsod obnavljajo stara pročelja in da se zadnji čas vidno lepša podoba mesta. Od zunaj smo si ogledali tudi velikanski športni stadion na Strahovu, kjer prirejajo spartakiade, na katerih nastopa tudi do 80.000 telovadcev istočasno.

Naslednji dan smo si ogledali grad Karlštejn, kjer je sloviti češki kralj Karel IV. hranil kraljeve insignije. Grad je mogočna trdnjava z zidovi, debelimi tudi po 7 metrov, tako da ga oblegovalci v husitskih in švedskih vojnah niso mogli osvojiti. V eni izmed kleti hranijo še danes okrog 120 kg težke kamnite kroglice, s katerimi so brez uspeha z nasprotnega hriba obstreljevali karlštejnsko trdnjavo.

Notranjost gradu je bila vredna ogleda, saj verjetno nihče izmed nas ne bo imel več priložnosti videti toliko dragocenosti in mojstrov.

Na žalost smo se morali odpovedati gledališki predstavi »Karlštejnska noč« na samem gradu, ker nas je čakala še dolga pot domov. Naslednje jutro smo se že ob štirih odpeljali iz Prage proti Češkim Budejovicam. Našli smo še čas za bežen ogled gradu Hluboka, ki so ga že opisali naši predhodniki — člani Koroškega okteta.

Tokrat smo se brez strahu odpravili proti češki meji, kjer smo res kmalu opravili vse preglede in že smo šli proti zadnjemu cilju — ogledu taborišča smrti v Mauthausnu. Z nemo grozo in globokim spoštovanjem smo hodili po stopinjah 123.000 mrtvih vseh narodnosti, med njimi tudi 12.000 Jugoslovancev, da ne govorim o 350.000, ki so šli skozi to sramotno mučilnico Evrope dvajsetega stoletja.

Videti je, da se zaman vprašujemo, kako je bilo to sploh mogoče, saj nas strahote taborišč še niso dovolj posvarile. Kako bi bilo sicer mogoče, da se danes ista rdeča nit prelite človeške krvi vleče po Afriki, Aziji in Južni Ameriki?

Vsak bi si moral ogledati vsaj eno tako taborišče, spomniti se svojcev, ki so za vedno ostali tam, in vseh neštevilnih slik in spominov ubitih junakov! Marsikateri bi potem ostal doma in ne bi silil med tiste tujce, ki smo jim bili od nekdaj dobri samo za hlapce.

V avtobusu smo se iz brošure o Mauthausnu seznanili še z zgodovinskimi dejstvi in podatki, potem pa smo nemo premišljali o dneh, ki se nikoli več ne smejo ponoviti. Tudi prej tako sončno vreme se je spremenilo v meglen in hladen dan, tako da nam ni bilo dano videti visokih gora, mimo katerih smo brželi in na katerih bi se tako spočilo oko. Tema nas je pozdravila na naši meji, temno je bilo tudi naše razpoloženje ob temnem in neusmiljenem cariniku iz bratske republike. Če smo rekli včasih: konec dober — vse dobro, je bilo tokrat ravno obratno. Pa kaj hočemo, vseh lepih vtisov in doživetij nam tudi to ni moglo vzeti. Še se bomo radi spominjali srečnih uric med prijatelji in naj mi naša »potapljača« ne zamerita, če smo se zabavali tudi na njun račun!

Inž. Franjo Geč

HVALA VAM, TOVARIŠI

Leta tisočdevetstošestdeset v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji neki Srb ne more predavati matematike, ker pri predavanju tu in tam nehote uporabi kakšno srbsko besedo.

Da smo si na jasnem, tovariš ravnatelj srednje tehnične šole na Ravnah na Koroškem je odločil, baje pod pritiskom učencev, da ne smem več predavati novim generacijam matematike, in to zaradi edinega vzroka, ki sem ga zgoraj omenil.

Tovariš ravnatelj svoj odlok argumentira z voljo učencev, navaja imena — Šaterja, Sedelščaka, Kotnika itd. Če je to res, bi omenjenim učencem hotel samo odkritosrčno in tovariško svetovati, naj se uče matematike, ker jo bodo vedno potrebovali!

Tovariš ravnatelj pa ima vsekakor tudi svoje razloge.

Tovariš Kuček, naj bo, kakor ste odločili, samo nekaj bi vas rad vprašal — javno in odkrito. Ali se spominjate leta 1941? Ali se spominjate, kje ste bili, ko vam je bilo najtežje? Ali vas je tedaj kdo vprašal, če govorite pravilno srbsko? Sicer pa, to je bilo leta 1941. Tam je bila Srbija, tam so bili srbski kmetje — nepismeni in neizobraženi, Balkanci, ki niso znali niti cirilice.

Hvala vam, tovariši, ne v svojem imenu, ker vam nisem jaz ničesar nudil, ampak v imenu svojega očeta, ki je zadnji kos kruha dal vam, a jaz sem bil tako lačen.

Leta 1966 v SFRJ neki Srb ne more predavati matematike, ker tu in tam nehote uporabi kakšno srbsko besedo.

Dipl. inž. Dušan Arsenovič

KJE JE VZROK?

Članek z naslovom »Hvala vam, tovariši!« je tipičen primer neobjektivne kritike, v katerem pisec sploh ne navaja dejanskih dejstev, ampak prikazuje sebe kot žrtev nepravilnosti in krivice, ki se mu sploh ni zgodila, na drugi strani pa hoče z omenjenim člankom pokazati, da doživlja na Ravnah nacionalno mržnjo kot pripadnik srbskega naroda. Ker gre za izrazito demagoško prikazovanje stvari, navajamo nekatera dejstva, da bi celotno zadevo prikazali v stvarni luči.

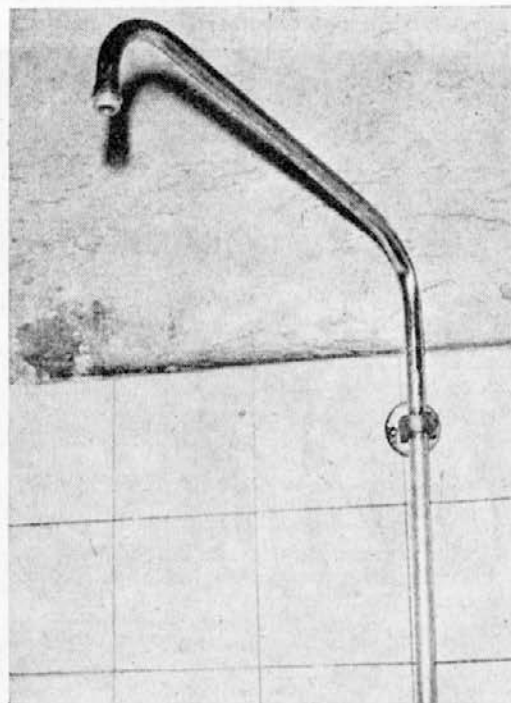
Dipl. inž. Arsenovič je predaval matematiko oziroma srbohrvaščino na TSS za strojništvo in elektrotehniko Maribor, oddelku za odrasle, ki je pri izobraževalnem centru na Ravnah na Koroškem oziroma ne Administrativni šoli Maribor, oddelku na Ravnah na Koroškem od

1. septembra 1964 dalje in je kot predavatelj v redu opravljal svojo dolžnost. V sedmem semestru TSS je bila po učnem načrtu predvidena tudi termodinamika in parne skupine. Za ta predmet je vodstvo šole angažiralo dipl. inž. strojništva, kar tudi zahteva vsebina predmeta. Ker pa je bil omenjeni strojni inženir preobremenjen z delom, si je poiskal zamenjavo, in sicer dipl. inž. Arsenoviča, ki je sicer metalurški inženir. To njegovo voljo do dela moramo vsekakor pozdraviti, ker je prevzel predavanje tega sorazmerno težkega predmeta. Vodstvo šole je to zamenjavo potrdilo, ker so se predavanja že pričela. Po treh opravljenih predavanjih iz termodinamike so napisali slušatelji tega oddelka prošnjo na vodstvo šole, da želijo za termodinamiko drugega predavatelja, ki bi jim predaval v slovenskem jeziku, ker zaradi težke snovi ne morejo slediti predavanjem dipl. inž. Arsenoviča, ki predava v srbohrvatskem jeziku. Matematike sploh niso omenili. Prošnjo so podpisali vsi slušatelji tega oddelka, ne samo posamezniki, kot jih omenja pisec. Prošnja je bila argumentirana tako, da je bilo vodstvo oddelka dolžno angažirati drugega predavatelja, tov. Arsenoviču pa odpovedati nadaljnje predavanje termodinamike. To je omenjenega tovariša zelo prizadelo. Poleg drugih neprimernih izjav je po zamenjavi izjavil, da bo matematiko predaval samo tako dolgo, kakor ga veže pogodba.

V začetku letošnjega šolskega leta je bil odprt novi oddelek TSS. Za ta oddelek je vodstvo izobraževalnega centra angažiralo za vse predmete honorarne predavatelje in seveda tudi za matematiko. Za obstoječi IV. letnik — VIII. semester ni prišlo do nobenih sprememb, ker smo na osnovi pedagoških načel bili mnenja, da je najbolje, če se v času šolanja predavatelji čim manj menjajo, razen v primeru, če zahtevajo to predmetne skupine. Učiteljski zbor je na seji dne 30. avg. 1966 vse te kadrovske spremembe za šolsko leto 1966/67 soglasno sprejel in potrdil. Dipl. inž. Arsenovič tej seji učiteljskega zbora ni prisostvoval, ker je bil na dopustu. Takoj po vrnitvi z dopusta je dobil dipl. inž. Arsenovič urnik za predavanje v tekočem šolskem letu. Ko je izvedel, da ne bo predaval matematike v prvem letniku, je kategorično odklonil predavanje tudi za četrti letnik.

Navajamo tudi vzroke, zakaj vodstvo izobraževalnega centra dipl. inž. Arsenoviča ni angažiralo za predavanje matematike v I. letniku TSS. Dipl. inž. Arsenovič je bil premeščen na vodstveno delovno mesto vodje obratno tehnične kontrole TPO. Pri tem je vodstvo šole upoštevalo zahteve vodstva železarne, da kot predavatelj ne angažira strokovnjake, kot so obratovodje in vodje oddelkov, ker so ome-

FOTOKRITIKA

Bunčev slovar tujk pravi: kleptomanija — kradljivost (bolezensko nagnjenje h kraji). Drugače si tega pojava res ni mogoče razlagati

njeni sodelavci dovolj obremenjeni s svojim rednim delom in z reševanjem tekočih nalog. Kolikor pa se iz objektivnih vzrokov omenjeni sodelavci angažirajo, ne sme biti tedenska obremenitev večja od 6 ur, razen če ni možno angažirati drugega predavatelja. Če bi dipl. inž. Arsenovič predaval v vseh treh oddelkih TSS, bi znašala njegova skupna obremenitev 8 ur tedensko (sedaj je moral to obremenitev prevzeti drug predavatelj, ker je tov. Arsenovič odpovedal ob začetku pouka, to je 5. septembra).

Dipl. inž. Arsenovič je imel dopust v času, ko je vodstvo izobraževalnega centra iskalo predavatelje, in se z njim ni bilo možno pogovoriti, če je pripravljen glede na svoje delovno mesto prevzeti še dodatno obremenitev, posebno še, ker je že februarja izjavil, da ne bo več predaval. O vseh omenjenih vzrokih je bil tov. Arsenovič ustno obveščen dne 3. in 5. septembra 1966.

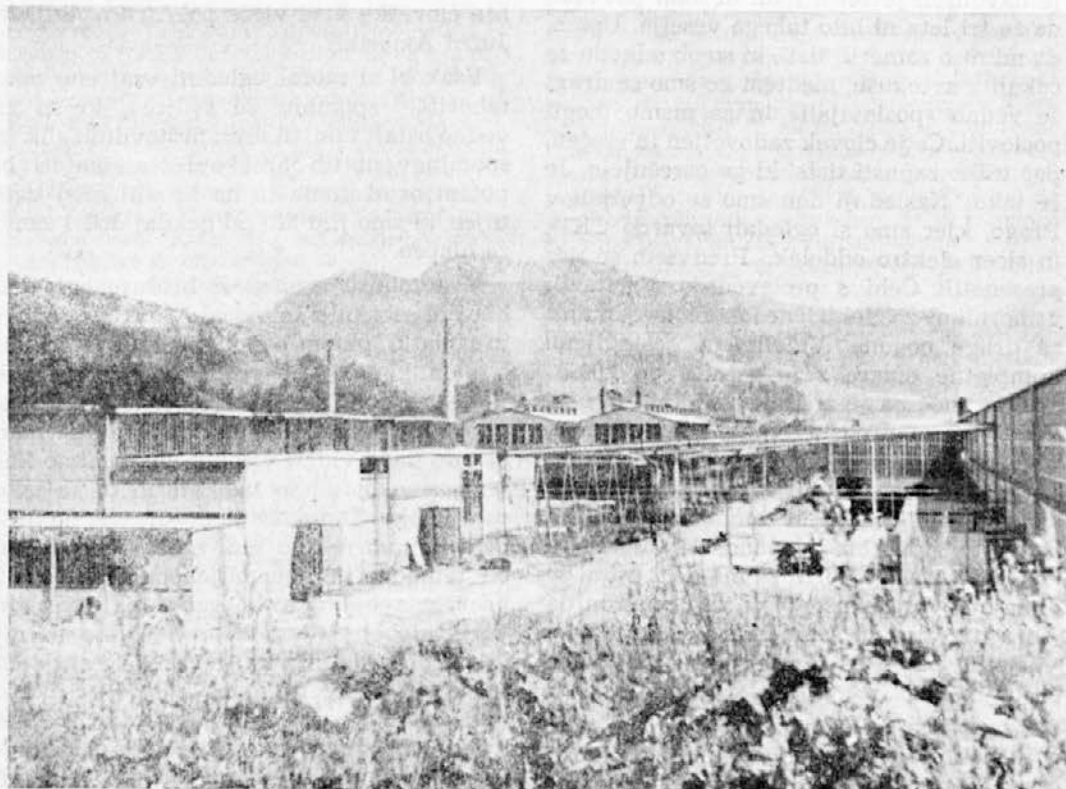
V letu 1965 in ob začetku predavanja termodinamike so sicer bile pripombe slušateljev TSS, da jim delajo težave nekatere definicije. S tem je bil pisec članka seznanjen in je izjavil, da se bo v bodoče čim bolj prilagodil željam slušateljev. Ta problem je bil takrat rešen in ne more imeti bistvenega vpliva na sedanji nehuman odnos pisca članka do direktorja, vodstva šole in slušateljev. Pisec članka je bil seznanjen z vsebino pisma in s podpisu slušateljev, v katerem je bila izražena želja po zamenjavi predavatelja termodinamike. Kljub temu da ustava SFRJ, Uradni list SFRJ 4/64, čl. 11 in 12. splošnega zakona o šolstvu, določa, da se mora v vseh republikah predavati v materinem jeziku, dipl. inž. Arsenoviču ni bilo odpovedano predavanje matematike na TSS zaradi jezika, ampak je od predavanja odstopil samovoljno.

Nerazumljivo in krivično je ravnanje pisca članka, ko obtožuje posameznike za dejanja, ki jih niso zakrivali, in hoče vse skupaj prikazati kot nekakšno nacionalno nestrpnost. Vsi vemo, da opravlja pisec članka razne vidne funkcije v samoupravnih organih in družbenih organizacijah, iz česar je razvidno, da ne obstaja nobeno nezaupanje do njega in da ni nikjer kršeno načelo sožitja naših narodov, kakor to pisec v svojem članku dokazuje.

Izobraževalni center

Ni šola vse

— Kdo te je vendar naučil tako grdo preklinjati? vpraša učitelj starega kočijaža
— Tega se ne moreš naučiti, to je prirojeno.

Naša panorama

S turističnim birojem Slovenj Gradec skozi Avstrijo v Italijo

Želja ljudi, da bi videli in spoznali kraje zunaj naših meja, je tolikšna, da prirejajo v poletni sezoni vse mogoče organizacije potovanja v inozemstvo. Zato pozdravljamo pobudo tovarniškega sindikata, da je organiziral 3-dnevni izlet skozi Avstrijo v Italijo, in si želimo, da bi bilo takšnih izletov še več.

Z zamudo enega tedna, vendar ne po krivdi organizatorja ali udeležencev, temveč tistih činiteljev, ki vplivajo na naše vremenske razmere, smo se 27. avgusta letos ob 5. uri zjutraj v megli odpeljali sončnemu jutru in lepim doživetjem naproti.

Formalnosti na mejnem prehodu na Holmcu so bile kaj hitro opravljene, še ljubezniv pozdrav našega carinika in že smo bili v Avstriji.

Predvidenega postanka v Celovcu ni bilo, saj nas je radovednost gnala naprej, ker naše potovanje ni bilo kratko. Kmalu smo bili ob Vrbskem jezeru in zdelo se nam je, da smo vse preveč hiteli, da bi mogli opaziti vse lepote, ki so se kopale v dopoldanskem soncu. Lastniki hotelov vsenaokrog imajo posluh, kaj gostu in njegovim očem ugaja, od živobarvnega cvetja na oknih do lepo gojenih drevesnih nasadov. Ta značilnost nas je spremljala povsod na naši poti skozi Avstrijo in Južno Tirolsko. Morda bi takšen izlet bil poučen tudi za naše delavce v gostinstvu in turizmu! Ne morem se znebiti misli, zakaj tudi pri nas ne more biti tako lepo, saj pogoji za to so, če morda ni še več možnosti, pa jih ne umemo izkoristiti.

Od Vrbskega jezera nas je vodila pot skozi Beljak do Spitala. Pri odcepu poti skozi Mölltal smo zavili na levo skozi gornjedravsko dolino.

Vozili smo se skozi naselja, v katerih je ob zadnjih katastrofalnih poplavih nekatere hiše dobesedno zbrisalo in le okviri oken in vrat ter tu in tam na kup zbrani kosi nekdanjega pohištva so bili neme priče neukročene naravne sile — vode, ki se je razbesnela iz potuhnjenih hroudournikov. Žalosten je bil pogled na še pred kratkim verjetno novejši opel, ki je bil le kup pločevine s kartonsko tablo, ki je nosila napis »Bitte Hilfe« (prosim pomoč).

Pri čiščenju in pospravljanju je pomagala vojska. Pretreseni od katastrofe smo se vzpenjali proti Iselsbergu in se po kratkem postanku spustili do Lienza. Na levi so nas spremljale Galicijske Alpe, na desni pa Grossglockner, z najvišjim vrhom 3798 m.

Lienz je središče vzhodne Tirolske. Spet smo bili ob Dravi, ki je bila sedaj še manjša kot naša Meža. Cesta nas je vodila ob njej, dokler se rečica ni izgubila med travniki Toblaškega polja, kjer je njen izvir. Tudi tu je Drava opravila svoje delo. Videli smo stanovanjsko hišo, zgrajeno do ostrejšja, ki jo je voda dobesedno spodjedla. Sedaj, ko se je rečica umaknila v svojo strugo, skoraj ni bilo moč verjeti njeni sili.

Tudi za ta predel je značilen turizem. Puščice ali table opozarjajo na proste sobe v hišah, ki se kopljejo v cvetju. Cvetja ne manjka celo na terasah še nedograjenih hiš.

Od tu do avstrijsko-italijanskega mejnega prehoda »Protto an Drau« so nas spremljala na stene hiš ali lesenih barak napisana gesla: »Freiheit für Südtirol« (Svoboda za Južno Tirolsko). Na tem mejnem prehodu smo se precej časa pekli na soncu v avtobusu, preden smo pot lahko nadaljevali. Za dva avtobusa potnikov naenkrat je pač težko hitro opraviti formalnosti, ki jih predpisuje carinska služba.

Pot nas je vodila v osrčje Dolomitov z najvišjim vrhom Marmolato (3342 m), ki so najslavnejši del Italije. Nepozabno doživetje je pot ob vznožju velikana Monte Cristallo (3199 m) mimo neštetihs gorskih jezer, med katerimi je biser Dolomitov Misurinsko jezero, 1755 m visoko.

Na tej poti so nas vseskozi spremljale še danes dobro vidne utrdbe iz prve svetovne vojne. Prenekateri veteran se teh krajev verjetno z grozo spominja. Copiču in barvam slikarja včasih človek ne more verjeti, vendar pri Misurinskem jezeru se moreš prepričati, da imajo slikarji dostikrat tudi svoj prav in da tudi barvne razglednice včasih le niso samo paša za oči.

V kristalno čistem, modrem ogledalu vode se ogleduje — gams! Od kod je le zašel med hotele in široke ceste ob vznožju Sorapisa (3201m) — pa saj poleg neštetihs pisanih in »slanih« »souvenirjev« (spominčkov), ki so na voljo v bližnji trgovinici, verjetno tudi ta nagačeni gorski motogotec spada med turistične atrakcije.

Da so Italijani mojstri arhitekture, slikarstva in petja, je več ali manj znano. Smiselno rešujejo tudi svoj hidroenergetski sistem. Med važne hidroelektrarne štejejo prav gotovo tudi te ob vznožju Dolomitov, ki se napajajo s pomočjo treh akumulacijskih jezer in so z ogromnimi cevovodi povezane z drugo stranjo grebena.

Od Misurinskega jezera smo se spuščali ob lepo urejenih in zaščitenih »parkih« pod žičnicami v Cortino d'Ampezzo. Cesta pelje pravzaprav skozi smrekov in borov gozd, ki pa je tako lepo urejen in negovan, da ga niti od daleč ne moremo primerjati z našim parkom.

V Cortino d'Ampezzo smo — svetovno znanim športnem centru. Interesantom je na voljo ogled stadiona za 150 lir. Ravnokar se je končal trening pionirčkov-drsalcev, ledeno ploščo pripravljajo za sledeči trening. Ogledali smo si plakate, slike in pokale, ki so razstavljeni v izložbah pod tribunami — tudi zastavice držav udeleženk so vmes: med njimi seveda ne manjka jugoslovanske. Zanimiva je tudi konstrukcija razstavljenih smučih iz leta 1895 in 1906 v primerjavi z današnjimi.

Športnikom pač ni novo dejstvo, da je vsa Cortina dobesedno prepletena z žičnicami. Žal nam čas ni dopuščal, da bi se s katero popeljali na kakšen višji vrh.

Iz Cortine smo se prek prelaza Soropassa spustili proti St. Vitu do Belune. Ob vznožju gorovja Monte Rosetta na levi in Monte Cavala na desni smo prišli na kraj strašne tragedije — Longarone. Pred tremi leti je tu skala, ki se je odlomila, razdrla jez, tako da je sredi noči mogočna vodna stihija Piave odnesla celo naselje. Bilo je okoli 2000 žrtev, a ker se je to zgodilo ponoči, točno število žrtev verjetno niti ni znano. S ceste, po kateri smo se peljali, je bila poškodba jezcu dobro vidna.

Malo oddiha na jezeru Santa Croce, da smo si ugasili žejo s pivom za 300 lir in limonado za 200 lir, potem je pot vodila najprej skozi Treviso do Mester, ki so predmestje in preskrbovalno zaledje Benetk. Mestre in Benetke so povezane z 2 km dolgim mostom, ki je zgrajen na vodi. Posebno lepo je križišče pred mestom, tako imenovana deteljica. Zaradi velikega prometa pred Benetkami je bila taka rešitev nujna.

Benetke — želja in tudi naš cilj enkrat doživeti to mesto!

Benetke so administrativno središče istoimenske province in središče turizma v severni Italiji. Imajo okoli 500.000 prebivalcev. Nastale so na enem izmed številnih otokov v začetku 9. stoletja kot Civitas Rivoalti, pozneje pa so bile preimenovane v Civitas Venetiana. Mesto se je postopoma širilo in razvilo na 118 otočkov, ki jih ločijo kanali, prek katerih vodi okrog 400 mostov. Zaradi glinastega sestava otočkov so Benetke zgrajene na kolih, ki so zabiti globoko v zemljo in zaliti z betonom. Znano je, da so v ta namen posekali gozdove na našem Krasu.

Do 19. stoletja so zavzemale Benetke samo otoke znotraj lagune, z gradnjo nasipa poleg železniške proge pa je bila zgrajena tudi cesta, ki povezuje otočni del Benetk s kopnim. Istočasno so poglobili tudi kanale od Malamocca in Lida do tovarne postaje in nove luke na kopnem.

Na Lidu, otoku desno od mesta, kamor vas more pripeljati radovednost za 300 lir na eno stran, je center turizma. Veliki hoteli, lepe vile, urejeni parki, športni tereni in drugi zabavni lokali nudijo zabavo petičnim turistom, nam z malo valute na seveda niso dostopni.

Mnogi kulturno zgodovinski spomeniki odražajo bogastvo nekdanjih Benetk.

Glavni kanal (Canal Grande) povezuje vse ostale kanale in se zliva v odprto morje. Ob njem so reprezentativne zgradbe Palazzo Vendramin Calergi iz 16. st., Palazzo Pesaro, Fondaco dei Turchi in mnoge druge, ki so vsaka po svoje arhitektonsko zanimive, vendar dobro spoznati Benetke pomeni, da bi jih bilo potrebno večkrat obiskati. Med arhitektonske znamenitosti spadajo tudi mostovi, med katerimi je omembe vreden in posebno znan Ponte di Rialto iz 16. stoletja. Sedaj je obnovljen in tako visok, da lahko pod njim plujejo tudi večje ladje.

Največjo zgodovinsko in kulturno znamenitost pa predstavlja Markova cerkev na Markovem trgu, ki jo dičijo bogati mozaiki iz približno dva tisoč različnih marmorov. Freske, sestavljene iz samih zlatih ploščic, dajejo tej lepoti poseben pečat. Cerkvi je pripojena doževa palača (Palazzo Ducale), ki jo povezuje s starimi temnicami in knjižnico Ponte dei Sospiri. V doževi palači je galerija Tizianovih umetnin, ki si jih pa zaradi pomanjkanja časa nismo mogli ogledati.

Svojtven je stolp na Markovem trgu, visok 99 m, ki je bil v starem stilu obnovljen leta 1912 in s katerega je nepozaben pogled na večerne Benetke. Na vrh stolpa se moreš popeti z liftom za 200 lir.

Kdor je bil enkrat v Benetkah, se bo verjetno tja še vračal, kajti vseh kulturnih in zgodovinskih zanimivosti si ne moreš ogledati v nekaj urah.

Tretji dan našega izleta ob 9. uri zjutraj smo vedro razpoloženi pod vtisom doživetij odhajali

Markov trg iz ptičje perspektive

iz Benetk z željo, da bi se prihodnje leto zopet vrnili.

Skozi rodovitno Furlanijo smo se bližali Trstu. Pod vplivom vsebine ličnih »kiantaric« je bilo razpoloženje kolektiva v avtobusu na višku in kar smo med potjo sami zamudili, na to nas je opozoril »namestnik« uradnega skupinovodje, razumljivo v domotožju po zeleni Koroški in Stajerski, na način, ki je povzročal salve smeha.

Odgovornost organizatorja pri tako velikem številu izletnikov seveda ni majhna, zato se opraščamo za morebitne »disciplinske prekrške« in samo želimo še več takšnih potovanj s Turištičnim birojem Slovenj Gradec.

Pred Trstom smo zavili na levo proti Doberdobi.

»Oj Doberdobi, slovenskih fantov grob«, poje pesem, ki spominja na krvni davek naših sinov Avstro-Ogrski. Bitke na tem predelu je opisal tudi Prežihov Voranc. Na vojaškem pokopališču je v 22 etažah zabeleženih 30.000 imen. Na prehodu do etaž je na vsaki strani po 20 kostnic z napisi posameznih vojaških formacij padlih vojakov. Na samem vrhu, kjer se etaže končajo, je spominska plošča, s katere razberemo, da je bilo grobišče urejeno 13. septembra 1939, zato ni

prav nič čudno, da v muzeju, ki smo si ga lahko ogledali, nismo zasledili niti enega slovenskega imena, ampak le podatke o italijanskih vojaki. Tu smo pogrešali znanje italijanskega jezika in si želeli tolmača, da bi nam prevedel napise pod razstavljenimi predmeti, ki smo si jih tako lahko le po svoje razlagali.

Razmišljajoč o nepotrebnih vojnih tragedijah, ki še danes vznemirjajo svet, smo se vkrkali v avtobus. Kmalu smo bili v Trstu, znanem trgovsko mešetarskem mestu. Osemdeset izletnikov ima tisoč želja — stvar vsakega posameznika je bila, koliko njegovih želja se mu je uresničilo. Kdor ni imel italijanskega plačilnega sredstva, je imel ta dan smolo, saj so dinar menjali 3,90 za liro.

Kratko nam je bil odmerjen čas v Trstu in po treh dneh pohajkovanja smo jo zadovoljno ubrali proti meji.

V Fernetičih pa je smrt razprostrla svoja krila po vsem avtobusu. V hipu je vesela družba umolknila ob pretresljivi novici, ki je zadela našo sodelavko in sopotnico. Nemo smo ji tisinili roko in tiho nadaljevali pot domov.

Marica Miklavčič

Kolektivno nezgodno zavarovanje

S 1. februarjem letos smo v železarni z zavarovalnico v Mariboru sklenili kolektivno nezgodno zavarovanje. Zaposleni smo tako zavarovani za primere nezgode, invalidnosti in smrti. Zaradi različnih zavarovalnih rizikov in stopnje smo se v železarni odločili za povprečno zavarovalno stopnjo. Iz naslova kolektivnega nezgodnega zavarovanja smo zaposleni po sedaj veljavni pogodbi upravičeni do dnevne odškodnine zaradi odsotnosti z dela zaradi delovne nezgode, ki smo jo utrpeli v podjetju, na poti na delo in z dela ali doma, kakor tudi za primere invalidnosti in smrti. Dnevna odškodnina za dneve odsotnosti z dela zaradi nezgode znaša 265 S din, za trajno invalidnost zavarovanca 529.200 S din, ki pa se glede na odstotek invalidnosti seveda zmanjšuje, in za smrt zavarovanca 264.600 starih dinarjev.

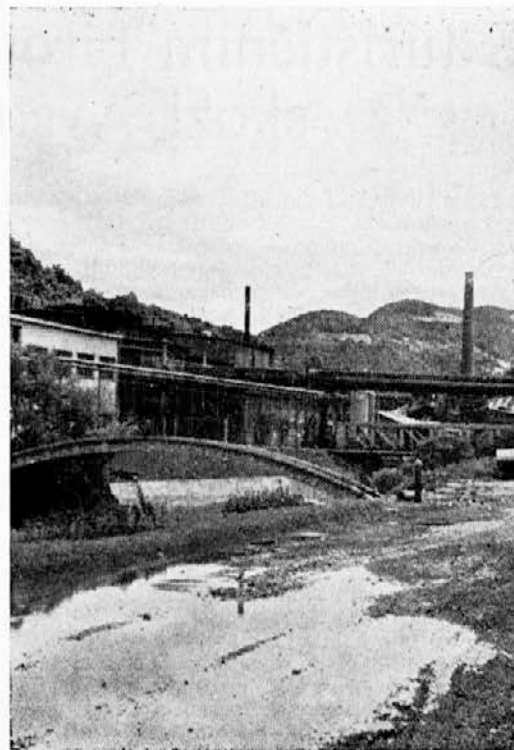
Po podatkih je zavarovalnica zaposlenim za čas od 1. februarja do 31. avgusta 1966 za 160 že likvidiranih primerov dnevne odškodnine izplačala 554.380 S din, za tri primere invalidnosti 58.417 S din in za dva smrtna primera 529.200 S din.

Kolektivno nezgodno zavarovanje je za člane delovne skupnosti gotovo koristno, so pa odškodnine po sedaj veljavni premijski tarifi zelo majhne. Dnevna odškodnina ne samo da je zelo nizka, temveč povzroča tako v železarni kakor tudi pri zdravstveni službi obširno administracijo. Iz tega vzroka smo se pri zavarovalnici v Mariboru zanimali za možnosti delne spremembe zavarovanja. Mesečna premija na račun kolektivnega nezgodnega zavarovanja, ki jo plačujemo zavarovalnici v višini 280 S din na zaposlenega, že sedaj predstavlja za našo železarno precejšnjo postavko, zato verjetno njeno povišanje ne bi bilo možno. Z namenom, da bi višina mesečne premije lahko ostala nespremenjena, je zavarovalnica pripravljena, da za trikratno poveča odškodnino za primere invalidnosti ali smrti zavarovanca pod pogojem, da se odpravi dnevna odškodnina. Odškodnina v primeru smrti bi v tem primeru znašala 793.800 S din, odškodnina za trajno invalidnost zavarovanca pa 1.587.600

starih dinarjev; ta znesek pa bi se glede na stopnjo invalidnosti ustrezno zmanjševal.

Če bi zavarovalnica pri že obravnavanih primerih invalidnosti in smrti morala izplačati povišane zneske, bi zavarovanci prejeli za tri primere invalidnosti 175.251 starih dinarjev, za dva smrtna primera pa 1.587.600 S din. Primerjava podatkov kaže, da je zavarovalnica doslej za vse obravnavane primere izplačala 1.141.797 S din, v drugem primeru, če ne bi uveljavljali dnevne odškodnine, ampak bi to povečali za primere invalidnosti in smrti, pa bi zavarovanci prejeli 1.762.851 S din. Podatki in primerjava gotovo govorijo za predlog o ukinitvi dnevne odškodnine in povečanje odškodnine za primere invalidnosti ali smrti.

O predlogu za spremembo kolektivnega nezgodnega zavarovanja je razpravljal že upravni odbor in ga osvojil s predlogom, da ga je na naslednjem zasedanju posredovati v odobritev delavskemu svetu podjetja.

Po dežju

Če bo delavski svet predlog sprejel, bomo z zavarovalnico v Mariboru spremenili pogodbo o kolektivnem nezgodnem zavarovanju, tako da bomo odpravili dnevno odškodnino zaradi odsotnosti z dela zaradi delovne nezgode, povečali pa znesek odškodnine za primere invalidnosti ali smrti.

Matematika

— Kandidat Trepetlika, kako si predstavljate pojem neskončnosti?

— Pojem neskončnosti, ee... si predstavljam, ee... kot razorožitveno konferenco.

Čar poletne noči

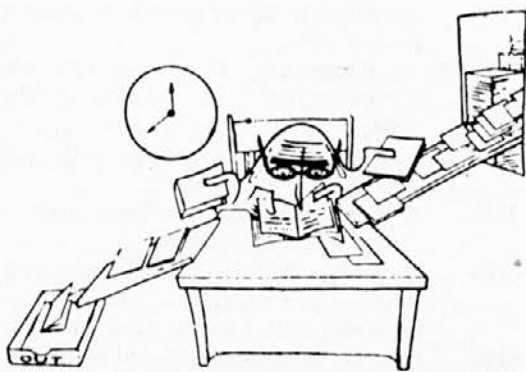
... In ko sem se vračal zvečer iz gostilne domov, mi je zaplesal pred očmi cel roj kresničk. Samo tega pa ne vem, od kod imam na glavi oteklino.

Ponte di Rialto

Kako beremo strokovno literaturo

Hitreje, hitreje! Udeležba na najrazličnejših tečajih hitrega branja, prirojeni talent in sposobnost močne zbranosti so pomagali temu knjigobrbcu, da je hitrost svojega branja dvignil na 1023 besed v minuti, razumevanje prebranega pa na 99 %. Toda ker se je to razvedelo, mora prebrati vsako tiskano stvar, ki pride v podjetje, in ker mora povedati o njej tudi svoje mnenje, je z lastnim delom v zaostanku.

Povejte na kratko! Pet minut pred začetkom konference vas tak čudežni dečko napade na hodniku — edini, ki vaših na 25 straneh zgoščenih analiz ni prebral. Ne morete si privoščiti prepira z njim, zato ga v šestih stavkih seznanite z vašim delom šestih mesecev. — Ampak prosim, ne dolgih besed — dečku se mudi!

Nasip knjig. Z zbiranjem informacij je tako zaposlen, da za odločitve ali druge tvegane in neprijetne stvari nima več časa.

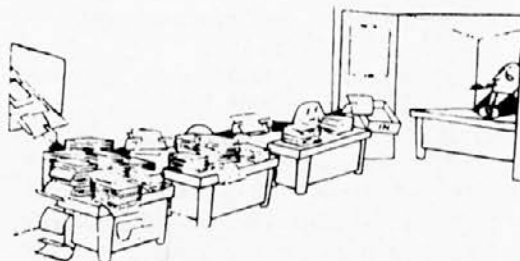

Žerec naslovov. Njegova metoda je najpreprostejša od vseh: beri vse, kar je natisnjeno z velikimi črkami in prvi dve vr-

sti pod naslovom. Presenetljivo, koliko gradiva lahko človek »predela« v eni uri — in kako malo mu od tega ostane.

Bralni robot. Klik, klik. Branje je mehanično premikanje oči z leve na desno. Če preleti vsako besedo v tekstu, je opravil svojo dolžnost. Predelava prebranega, uporaba? Kaj pa mislite! Če bi na njegovi pisalni mizi levi kup zamenjali z desnim, bi vse še enkrat prebral.

Prazna miza je idealna metoda, ki jo žal uporabljajo le vodilni delavci v podjetjih, ki jim gre dobro. Vse spise, referate in poročila, ki so namenjeni šefu, več pomožnih uslužbencev tako dolgo pregleduje, seje, črta in krajša, dokler ne ostane od najobsežnejšega poročila nič več kot kratek izvleček v najpreprostejših besedah.

Drugo leto na dopust v ČSSR

V začetku septembra smo imeli v gosteh petčlansko sindikalno delegacijo velike češke tovarne ŠKODA iz Plzna. Gostje so si ogledali naš počitniški dom v Portorožu, na Ravnah pa so imeli s predstavniki naše sindikalne podružnice razgovore o počitniški izmenjavi njihovih in naših sodelavcev.

Do podpisa končne pogodbe o izmenjavi sicer še ni prišlo, vendar pa so razgovori potekali v prijateljskem vzdušju in obojestranskem razumevanju. Domenjeno je bilo, da bo do izmenjave čeških in naših sodelavcev prišlo že prihodnje 1967. leto. Naši sodelavci bodo letovali v Plznu, njihovi pa v Portorožu. Za začetek bo prišlo v poštev 20 oseb, vendar to število ni dokončno, odvisno je predvsem od prijav naših sodelavcev. Za dokončne prijave pa je časa še dovolj. Naša sindikalna podružnica mora končne prijave za letovanje naših sodelavcev na Češkem dostaviti v februarju 1967.

Pogoji letovanja so bili že objavljeni, mogoče bi jih samo na kratko ponovili. Tu gre za 10-dnevno izmenjavo (vožnja se ne

računa) in sicer v glavni sezoni. Naš sodelavec, ki želi letovali na Češkem, plača pri našem sindikatu 10-dnevni penzion v Portorožu in bo na Češkem imel plačan 10-dnevni penzion. Seveda si bo moral vožnjo tja in nazaj plačati sam.

Razumljivo je, da so predstavniki tovarne Škoda izrazili željo po še bolj širokem sodelovanju na podlagi počitniških izmenjav, saj imajo 45.000 zaposlenih, in kdo si ne želi videti morja? S tem v zvezi so obljubili, da bi v prihodnjih letih pripravili pri njih več izletniški točk, kot npr. Visoke Tatre, Nizke Tatre, na Moravskem itd., ki bi bile mogoče bolj zanimive za naše ljudi. To bi bilo seveda nekaj za naše planince.

Da so se predstavniki Škode pri nas imeli dobro, pravzaprav ni potrebno pisati, saj smo znani kot gostoljubni ljudje, kljub temu da se ponekod tudi tu že čuti reforma. Bili so navdušeni nad vsem, kar so videli, ne samo v Portorožu ampak tudi tu na Ravnah. Eden od njih je dejal: »Vi ste bogata dežela, mejite na ves svet,« in: »Nismo si mislili, da je pri vas tako visok standard; zadovoljstvo sije z obrazov vaših ljudi.«

Včasih nam drugi marsikaj povedo...

-ate-

SLOVARČEK TUJK

diskriminacija — delanje razločkov, zastavljanje, neenako ravnanje, neenakopravnost

embalažen — zavojen, zavojninski

forsiranje — vsiljevanje, tiščanje, prenapenjanje

forum — trg, tržišče, središče javnega življenja, pristojno mesto, pristojna oblast, pristojno sodišče

human — človeški, plemenit, blag

imuniteta — nesprijemljivost za obolenje, nedotakljivost

klavzula — omejitev, pridržek; dodatek k pogodbi

konglomerat — sprimek, skupek, zmes

konsolidacija — utrditev, utrjevanje, utrdjenost, postavitve na trdne temelje

konsumacija — poraba, potrošnja

konten — računski

ležeren — lagoden, neprisiljen, lahkomišljen, nemaren

partner — soudeleženec, soigralec; družabnik

participacija — udeležba, soudeležba

plasirati — postaviti, namestiti; spraviti na trg

recipročnost — medsebojnost, vzajemnost, obojestransost

rentabilnost — donosnost

Idila

— Tevž! Ti ne vasuješ več pri Špeli?

— Na-a. Kaj bi pa rad?

— Pes te pozna, pa bi šel z mano, da ne bi lajal...

Primerjava

— Z garderobo moje žene je kot z gospodarskimi predpisi.

— Kako to misliš?

— Skoraj vsak mesec jo je treba dopolnjevati, popravljati in spreminjati!

ŠPORTNE VESTI

ZMAGA TUDI NA TUJEM

V jesenskem delu odbojkerskega državnega prvenstva so naši odbojkarji v gosteh premagali Crveno zvezdo in tako skupnemu izkupičku točk iz spomladanskega dela pridžali še 2 točki. Skupno imajo sedaj 14 točk in to bi po računih zadostovalo, da bodo ostali v zvezni ligi. Brez Urmata, ki je medtem že oblekel vojaško suknjo, bodo verjetno težko dosegli še kakšno zmago v jesenskem delu tekmovanja. Če pa jo bodo, bo to res prijetno presenečenje. Mlada ekipa, ki bo do pomladi branila barve Fužinarja, bo brez dvoma imela priložnost pokazati, kaj zna in pričakujemo od nje, da se bo srčno borila in z borbenostjo nadoknadila rutino in znanje. Spomladi pa se bosta vrnila iz JLA še Hojnik ter Petrovič in pričakovati je, da bo start našega zveznega ligaša tudi v letu 1967 uspešen. Mladim odbojkarjem želimo, da si v jesenskem delu naberejo čimveč izkušenj in da nas na igrišču razveselijo s srčnostjo in borbenostjo.

DRUGO LETO V SLOVENSKO LIGO?

Rokometaši domačega Fužinarja so tokrat res odlično startali, in če bo šlo tako naprej, se jim bo končno uresničila tiha želja: sodelovanje v slovenski ligi. Res je sicer, da imajo dva huda konkurenta, Šoštanj in Branik, vendar lahko tudi to oviro z dobro igro in predvsem z borbenostjo preskočijo. Fantje, ki jih trenira Pudgar, so vso stvar vzeli zelo resno, in tako je tudi prav. Pokazati hočejo vsem, da nekaj zmorejo in da še nekaj veljajo. Poleg podpore občinstva si želijo predvsem urejeno igrišče, vsaj tako, pravijo, kot ga imajo na Prevaljah. Asfaltno igrišče pa si menda res zaslužijo.

Z MLADINO BREZ PROBLEMOV

Nogometaši niso prišli v slovensko ligo. Zaradi tega je bilo na relaciji igralci —

odbor precej hude krvi in nepotrebnega prerekanja. Vsa stvar se je na srečo hitro in dobro končala. Odbor je tudi tokrat pravilno postopal in prenapeteže predal disciplinski komisiji pri ŠD Fužinar, nekateri starejši igralci pa so sami od sebe prenehali igrati. Ker jih ni nihče prosil, naj zopet igrajo, kar je pravilno, nastopa NK Fužinar v conskem prvenstvu pretežno z mladimi, discipliniranimi igralci. Rezultati prvih tekem kažejo sicer na solidno moštvo, ki pa nima potrebne rutine. Vendar se da s temi fanti, ki so šli skozi dobro šolo prof. Kotnika, dobro delati in ko pridejo še Pušnik in oba Ločičnika, bo imel Gostenčnik na razpolago dovolj kadra za sestavo dobre enajsterice. Stvar odbora in trenerjev pa je, da te mlade fante tudi v bodoče pravilno vzgajajo.

NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI

(Nadaljevanje s 4. strani)

- 3587/49 J. Muster, Centralna kontrola in evidenca ognjestalnega materiala za I. polletje 1961.
- 3587/50 F. Strojnj, Lužanje nerjavnih jekel z lugi 1964
- 3587/51 A. Kveder, Visokotemperaturna cementacija 1966
- 3587/52 J. Muster, Centralna kontrola in evidencija vatrostalnih materiala u svrhu poboljšanja kvaliteta 1966
- 3587/53 F. Strojnj, Izdelava izolacijskega praška 1966
- 3587/54 F. Vodopivec, J. Megušar, S. Bradško, Ocena obstoječih načinov za določanje velikosti avstenitnih zrn v jeklih in študij vpliva vsebnosti aluminija na velikost teh zrn 1963
- 3587/55 F. Vodopivec, L. Kosec, Visokotemperaturna metalografija 1964.

- 3587/56 F. Vodopivec, Vpliv toplotne obdelave jekel za cementacijo na lastnosti jedra 1964.
- 3587/57 D. Pavko, B. Sicherl, Preiskava kovaške in žarilne peči železarne Ravne 1960.
- 3587/58 A. Podgornik, Diagrami TTT za konstrukcijska in orodna jekla 1964.
- 3587/59 Petnajst let Metalurškega inštituta v Ljubljani 1950—1965.
- 4194 J. N. Davidov, Stancii tehnološkega kisloroda 1964.
- 4195 Dimitrije A. Tjapkin, Mehanički i tehnološki elementi u tehnici telekomunikacija i elektronici 1965.
- 4196 Dragan Matanović, Zaštitne mjere u električnim uređajima 1959.
- 4197 Artemij A. Sirotnin, Avtomatsko upravljanje elektromotornih pogona 1966.
- 4198 Laszlo Nozdroviczky, Abeceda televizije 1966.
- 4199 Miodrag Savić, Telemehanika 1964.
- 4200 Dragan M. Pantić, TV i UKT antene — montaža i gradnja 1965.
- 4201 Toplica Boživović, Radio — smetnje i njihovo otklanjanje 1964.
- 4202 Vojin Kostić, Telegrafsko telefonska postrojenja i linije 1961.
- 4203 Filip Čorlukić, Mjerenje temperature u industriji 1966.
- 4204 P. Vrbavac, M. Lazarević, Osnovi tranzistorske tehnike 1963.
- 4205 Dragutin Petrović, Električni meri instrumenti i njihova primena 1965.
- 4206 Josip Lončar, Električna mjerenja 1965.
- 4207 Tugomir Šurina, UKV tehnika 1962.
- 4208 Sastavni delovi elektronskih uređaja 1963.
- 4209 Usmerene radio relejne veze 1962.
- 4210 Richard Guldan, Die Cross — Methode 1955.
- 4211 Handbuch der gesamten Arbeitsmedizin I—V.
- 4212 Franz Münch, Medizinisch psychologische Untersuchungen Unfallverletzter 1963.
- 4213 Automatizacija alatnih strojeva 1966.
- 4214 Ivan Bertoneclj, Metoda predavanja in nekaj o govorništvo 1965.
- 4215 Ivan Bertoneclj, Metoda za izdelovanje profilov in učnih načrtov 1966.
- 4216 Rukovođenje kadrovima održavanja 1966.

Kako bo jeseni

Primerna teža

Marjanca: »Veš, Polonca, ravno toliko tehtam, da sem se lahko poročila. Pravijo, da če imaš manj kot 55 kil, se ne smeš. Koliko pa ti tehtaš?«

Polonca: »Za dva moža!«

Ljubiteljica knjig

— Berem samo dobre knjige.
— Mi lahko poveste, katere so to?
— Take, ki so v usnje vezane in z zlatom obrobljene.

Več športne sreče, Vida!

Razgovor s stalno članico ženske državne smučarske reprezentance Vido Tevžev

Še ves pod vtisom izrednega uspeha našega Mira Cerarja v dopoldanskem sporedu svetovnega prvenstva v orodni telovadbi in odličnih kreacij, ki so nam jih popoldan pokazale Kučinskaja, Družinina in Časlavska, sem prišel k Tevževim. Vida je pravkar prišla z Gore, s treninga, in kar hitro sva bila sredi razgovora.

Vida se je rodila 9. junija 1946 in že s petimi leti je prvič stopila na smučke, ki sta jih naredila v kooperaciji oče in njihov sosed. Najprej oče, ki še danes bdi nad Vido, tudi kar se smučanja tiče, nato pa še Fanedl, sta bila prva učitelja, prva trenerja današnje državne reprezentantke. Fanedl je uredil, da se je včlanila v klub in skrbel tudi za njen smučarski pouk. In bil je dober učitelj.

Pogovor je tekkel sproščeno.

— Kdaj si prvič nastopila na pravem, večjem tekmovanju?

— Leta 1958 v okviru koroškega smučarskega tedna v Črni. Bila sem še mlajša pionirka, vendar sem že v konkurenci starejših pionirk v veleslalomu bila najboljša. To je bila tudi moja prva večja zmaga.

Teh zmag je bilo potem še veliko. Vendar je morala Vida pozneje za celo leto prekiniti s smučanjem. Leta 1959, ko so v domačem okolišu organizirali tekmovanje, je Vida pristala v Korenovem plotu. Ko je v bolnišnici prišla k sebi, je naprej vprašala dr. Strnada, če so smučke še cele. Na nasprotno vprašanje, če bo še smučala, je odgovorila pritrdilno; kljub hudi poškodbi — počeni lobanji in nosni kosti. Naš Fužinar se bi hitro »spufal« če bi vsi takoj nehali, če malo težje padejo, je takrat menila. Veliko volje in korajžje je res v tej mladi deklini. O tem Vida sicer ni hotela veliko govoriti, a pri razgovoru je pridno sodelovala tudi njena mama.

S Fanedlovo Milko sta bili takrat nerazdružljivi. In ko je Vida morala ležati, je šla Milka vedno redno in s polno opremo »trenirati«. Prišla je k Vidi in smuknila k njej v posteljo. Zavidanja vredno prijateljstvo!

Vidi so vse prepočasi minevali dnevi brez smučk in komaj je pričakovala dan, ko je lahko zopet švignila po belih strminah.

Diplom in pokalov, plaket in kolajn ima že zelo veliko. In šla sva kar po vrsti, vzela pa sva samo državna prvenstva.

— 1961 leta sem na Jahorini prvič nastopila na državnem prvenstvu. Bila sem prva v smuku pri mladinkah. Tega uspeha sem zelo vesela, saj sta takrat bili mladinki tudi še Majda in Krista.

1962 na Pohorju sem bila najboljša v trojni kombinaciji pri mlajših mladinkah in najboljša v smuku in veleslalomu tudi v konkurenci starejših mladink.

1963 na Slemenu sem bila prva v kombinaciji, smuku in slalomu ter druga v veleslalomu.

1964 v Brezovici sem bila praktično brez konkurence. Zmagala sem v vseh disciplinah. V smuku sem celo padla, vendar sem bila prva s prednostjo 30 sekund.

Prišlo je leto 1965, leto dveh važnih do-

godkov v Vidinem življenju. Na naši gimnaziji je naredila maturo in postala je članica. Poslovala sva se od Vide — mladinke, od večine lepih pokalov, plaket in odličnih rezultatov, začela sva govoriti o Vidi — članici.

— Leta 1965 sem prvič nastopila v konkurenci članic na državnem prvenstvu. Na

Vida Tevž

Zelenici sem bila tretja v veleslalomu in slalomu in v trojni kombinaciji, v smuku pa sem padla in bila četrta.

Leta 1966 na Jahorini sem imela veliko smolo. Pri smuku sem dobesedno zletela s proge med drevesa in skale. Z obvezanim očesom in z bolečimi kostmi sem kljub vsemu startala v slalomu. Bila sem tretja.

Vida je seveda nastopala tudi na drugih tekmovanjih in zadnje čase tudi veliko v tujini. Udeležila se je vseh FIS A tekmovanj na Pohorju. Zanimalo me je, kdaj je prvič »rajžala« na tuje in kje je s smučkami že vse bila.

— Že leta 1961 sem tekmovala na Etni. Takrat sta bili tam tudi sestri Goitschell. Seveda še nista bili tako znani kakor danes. Kot državna reprezentantka pa sem tekmovala že v Italiji, Avstriji, Franciji, Švici in Zvezni republiki Nemčiji.

Govorila mi je o tekmovanjih v Obersaufnu, Grindelwaldu, Badgasteinu in drugih svetovno znanih smučarskih središčih; tudi o Pohorju, kjer je v slalomu obkraj izpustila prav zadnja vratca. In še o drugih tekmovanjih je tekla beseda. Drži se je pravzaprav smola. Mogoče tudi preveč tvega. Neustrašna je res.

Pred kratkim se je vrnila z zveznih priprav na Kredarici. Kaj meni o tem treningu, sem hotel vedeti.

— Češkoslovaških tekmovalcev, ki so obljubili, da bodo pripeljali s seboj »vlačugo«, ni bilo. Tako smo bili brez žičnice, ki bi jo seveda zelo potrebovali.

Treninge je vodil naš trener Magušar. Vozili smo veleslalom in slalom. Vsega je bilo dovolj in trening je bil zelo kvaliteten. Treningi so iz leta v leto boljši, a premalo jih je in močno občutimo pomanjkanje žičnic.

Hotel sem vedeti, kaj sploh misli o naši smučarji in najboljših tekmovalkah. Kje so vzroki, da še vedno capljamo tam nekje zadaj.

— Glavni razlog so slabi pogoji za trening na snegu. Nimamo žičnic. Ko bi le imeli kakšno žičnico na Uršljo goro ali vsaj na Lužah, kjer se sneg drži do maja, pa nič. Brez žičnic, kjer bi lahko trenirali na dolgih progah, pa ne gre. Trenirati bi morali načrtno celo leto. In tudi premalo nas je. Večinoma treniram čez poletje sama; včasih me je kar strah, ko se ob mraku potikam po gozdovih. In konkurence ni prave, ta pa lahko veliko naredi. Sama vem, da sem takrat zelo napredovala, ko sva se z Milko stalno kosali med seboj.

Komentar tu verjetno ni potreben.

— Kdaj si bila najbolj žalostna?

— Letos na Jahorini, ko me je vrglo s proge smuka. Jokala sem ne toliko zaradi bolečin, ampak zato, ker nisem prišla »skoz« . Do mesta, kjer me je vrglo s proge, sem odlično vozila.

Tudi oče se je vrnil z Gore. Bil je takrat zraven na Jahorini. Mislil je, da Vida ne bo več vstala. Kakih 30 do 35 metrov je letela po zraku, potem pa med redko drevje in skale.

— In tvoj najsrečnejši dan?

— Leta 1962 na Pohorju, ko sem bila prva v smuku.

Prijetno je bilo kramljati s študentko pedagoške akademije. Zvedel sem še, da se sedaj pridno pripravlja na izpite in da je zelo težko študirati, ker veliko manjka v šoli. Pa od očeta še to, da Vida nima nobene štipendije, kar seveda zelo vpliva na družinski proračun.

Na eni strani želimo uspehe — rezultate, na drugi strani pa te vedno redkejši športnike fanatike pustimo, da se prebijajo skozi življenje, kakor sami vedo in znajo. Ali je to prav?

Vida je še mlada in ni še rekla zadnje besede. Želimo ji v prvi vrsti, da bi uspešno opravila vse izpite in da bi imela na smučkah več športne sreče.

JR

MAGUŠAR NA RAVNAH

Konec septembra je bilo na Ravnah testiranje alpskih smučarjev, ki ga je izvedel zvezni trener Jaka Magušar. Obenem je občinska zveza za telesno kulturo organizirala tudi predvajanje smučarskih filmov v domu telesne kulture.

-ate-

Zareklo se mu je

Mož je prišel zvečer precej pozno domov in se je opravičil ženi, da je bil v operi.

»Ali pri Madame Butterfly?« je zanimalo ženo.

»Imena mi pa ni povedala,« je ušlo možu.

IGNAC DVORNIK

Po vrsti nam ugašajo sami mladi možje. Ignac Dvornik se je rodil na Selah 13. decembra 1932 in preživel tam (pri Zageršniku) tudi svoja otroška leta. Obrti se je izučil na Ravnah pri mizarju Jamšku, kjer je tudi delal še nekaj časa po mojstrovi smrti.

Že takrat je želel priti v modelno mizarno železarno, vendar mu ni uspelo, in se

je za nekaj časa zaposlil pri gozdni. Ko pa je le postal naš sodelavec 1. 1962, je delal v kalilnici.

Ves čas je že po malem bolehal in je bil delno tudi zato premeščen konec leta 1964 v gradbeni remont, kjer pa je ostal komaj nekaj mesecev, ko je odšel na svoj križev pot po bolnišnicah in operacijah, s katerega se ni več vrnil.

Po vrsti nam ugašajo mladi možje, ki bi morali šele polno in plodno zaorati v življenje.

Trpka in težka je bila Dvornikova pot. Razmeroma mlad je ostal brez staršev, sam pri tujih ljudeh, ko pa si je pred dvema letoma ustvaril svoj dom, ga je že začela zdelovati bolezen in mu njen pečat ni dal polno uživati srečo z ženo in sinčkom ne slediti delu, ki ga je klicalo na vse strani, kjer so ljudje potrebovali dobrega mizarja.

In ta sloves je ostal živ za njim in spomin na dobrega, tihega sodelavca.

SEPTEMBRA SO NASTOPILI DELOVNO RAZMERJE

Ivan Novinšek — KV, Franc Kos — KV, Milan Uraner — KV, Oto Žerak — KV, Jože Vivod — PK, Andrej Stradovnik — PK, Feliks Rožič — KV, Ivan Urbanc — PK, Anton Brumnik — PK, Mihael Jurak — PK, Vladimir Novinšek — KV, Ivan Zagner — KV, Viktor Gros — PK, Branko Štehar — KV, Stanko Jamnik — KV, Miroslav Gerdej — KV, Milan Kovačec — KV, Franc Obrul — PK, Hubert Skitek — KV, Franc Repnik — PK, Anton Rus — KV, Valentin Čas — KV, Edvard Kralj — KV, Drago Rezar — KV, Alojz Hovnik — KV, Miroslav Lorber — KV, Henrik Sattler — KV, Jože Naglič — PK, Jože Gostenčnik — KV, Drago Cigrovski — KV, Peter Fajmut — PK, Stanislav Mlakar — KV, Ivan Božič — KV, Matija Homan — KV, Aleksander Obreza — KV, Stanko Krautberger — KV, Vinko Perše — KV, Ivan Rus — PK, Teodor Dobrodel — KV, Maks Hovnik — KV, Franc Gostenčnik — PK, Jože Šuler — KV, Zdravko Burjak — KV, Janko Zakeršnik — KV, Milan Ovnič — KV, Milan Klemenc — KV, Mihael Gros

— PK, Rajko Vesničar — PK, Leon Petrič — KV, Stanislav Gorenšek — KV, Marjan Sterkuš — KV, Filip Janko — KV, Vincenc Gostenčnik — KV, Marjan Javornik — PK, Ivan Rožen — KV, Jože Kotnik — KV, Janez Hudopisk — KV, Alojz Nabernik — PK, Ivan Krebl — KV, Branko Štaleker — PK, Branko Sušec — PK, Radvan Savič — KV, Matevž Obretan — PK, Silvester Kresnik — PK, Emilijan Kamenik — PK, Radivoj Koren — PK, Štefan Repas — PK, Drago Sterkuš — PK, Jože Žvikart — KV, Ferdo Rožen — PK, Matevž Strojnik — KV, Ivan Kričej — KV, Alojz Mlinšek — KV, Marjan Uršič — KV, Jože Sušec — PK, Ivan Meh — KV, Alojz Tušak — KV, Ivan Rezar — KV, Marjan Kurnik — KV, Silvo Janežič — KV, Mihael Dirntiš — PK, Anton Oder — PK, Edvard Kret — PK, Ivan Pavše — KV, Janko Kušej — PK, Sebastijan Oblak — KV, Peter Jevšnikar — KV, Rado Pongrac — PK, Leopold Ačko — KV, Mirko Dretnik — KV, Jože Hudobreznik — NK, Marjan Planšak — PK, Franc Štehar — NK, Jože Lešnik — NK, Jože Sovič — KV, Franc Kranjc — NK, Anton Pečnik — KV, Herbert Lemaher — KV, Vinko Pocajt — KV, Ernest Arih — KV, Rudolf Vrtačnik — PK, Maks Kranjc — PK, Maksimilijan Kramljak — KV, Jože Pšeničnik — KV, Vinko Gaberšek — KV, Jože Veselko — KV, Valentin Krenker — KV, Maks Ridl — PK, Ivan Repas — NK, Anton Vušnik — KV, Jože Brusnik — NK, Vladimir Krivec — NK, Ljubomir Vučič — KV, Karel Ott — KV, Maksimilijan Serafimi — KV, Štefan Duler — NK, Stanko Novak — NK, Pavel Šafar — NK, Mihael Cafuta — NK, Alojz Mori — NK, Franc Cesar — NK, Marija Gregor — SS, Marija Kerbev — NSS, Marija Prinčič — NSS, Jelica Gregor — NSS, Silva Lešnik — NSS, Anica Lečnik — NSS, Majda Arnold — NSS, Zdenka Božič — NSS, Cecilija Samec — NSS, Marija Zaponšek — NSS, Irena Novak — KV, Stanislava Petrič — KV, dipl. inž. Anton Pratneker — VS, dipl. inž. Avgust Verčko — VS, Edvard Svoboda — VSS, Aleksander Ristič — SS, dipl. inž. Matevž Smrtnik — VS.

ODŠLI SO IZ PODJETJA

Franc Novak — NK, Ernest Klančnik — KV, Leopold Adamič — NK, Filip Kresnik — NK, Karel Paradiž — PK, Franc Mravljak — NK, Marija Rutar — NK, Jože Krautberger — KV, Franc Gutman — KV, Julij Pušnik — KV, Maks Kojzek — NK, Ivan Rotovnik — NK, Jože Hubman — KV, Avgust Kristavčnik — PK, Jože Jelen — KV, Ivan Potočnik — PK, Albin Štruc KV, Avgust Strmčnik — NK, Franc Ševšek — NK, Mirko Prapertnik — KV, Ivan Rus — KV, Valentin Čas — KV, Ivan Vrtačnik — KV, Peter Škrubej — NK, Adolf Kac — PK, Roman Pori — KV, Drago Klemenc — KV, Avgust Plešej — NK, Ivan Kokal — KV, Marjan Brankovič — NK, Ivan Čapelnik — NK, Štefan Pesičar — KV, Mirko Čreslovnik — KV, Alojz Arih — KV, Florjan Pšeničnik — NK, Milan Cej — PK, Maksimilijan Primik — NK, Ivan Korošec — KV, Franc Svetec — KV, Jakob Pečnat — KV, Ignac Dvornik — KV, Božidar Hribernik — KV, Ivan Lah — NK, Florjan Travar — PK, Hubert Skitek — KV, Alojz

Naša upokojenca

Avgust Močnik, rojen 18. avgusta 1909, v železarni od 18. julija 1950 kot delovodja ind. židarjev v gradbenem remontu. Osebnopokojen 1. septembra 1966

Franc Kričej, rojen 30. januarja 1909, v železarni od 2. decembra 1923 s posledki, nazadnje delovodja v valjarni. Osebnopokojen 10. septembra 1966

Konečnik — NK, Mirko Vetter — KV, Anton Zaponšek — PK, Tomislav Pranjič — NK, Marija Kompan — NSS, Janez Klančnik — SS, Herbert Komarica — SS, Jakob Rožič — SS, Ivan Hovnik — SS.

OBRATNE NEZGODE V SEPTEMBRU 1966

Franc Ošlovnik — elektro remont — os mu je padla na palec desne noge.

Štefan Pesičar, strojni remont — pri popraviljanju stroja ga je stisnilo za prst na desni roki.

Vladimir Novinšek, valjarna — mazalni nipelj ga je zgrabil za bluzo, kar je povzročilo poškodbe na ramenih.

Ivan Ketiš, kovačnica — odletek brusne plošče mu je priletel v levo ramo in mu jo poškodoval.

Drago Mlačnik, mehanska obdel. — vpenjalna glava ga je udarila po levi roki.

Branko Gorinšek, mehanska obdel. — padel je z viličarja.

Danica Urnat, mehanska obdel. — zmečkalo ji je kazalec na desni roki.

Jože Potočnik, vzmetarna — pri nakladdanju odpadnega materiala je padel z avtomobila.

Vinko Ferk, kisikarna — pri spravljanju jeklenk mu je zmečkalo prst na desni roki.

Drago Beloševič, gradbeni remont — padel je z lestve.

Slavko Hudovernik, mehanska obdel. — ostružek ga je vrezal v kazalec leve roke.

Jože Žlebnik, strojni remont — pri vpenjanju zobnika v vpenjalno glavo mu je ta poškodoval sredinec in prstanec desne roke.

Franc Kac, livarna — litina mu je brizgnila iz kalupa za čevljev.

Anton Šuler, topilnica — levo nogo mu je stisnilo med odbijače vozička.

Matevž Dežman, valjarna — pri zalaganju peči mu je padla gredica na desno noko.